

Проект на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица

[линк към консултацията](#)

Информация

Откриване / Приключване: 27.09.2016 г. - 12.10.2016 г. Неактивна

Номер на консултация: #2213-K

Област на политика: Архив - Правосъдие и вътрешни работи

Тип консултация: Закон

Вносител: Министерство на правосъдието

Тип вносител: Национално

Закриване на интернатите за деца-правонарушители и замяна на затвора за непълнолетни с нов вид възпитателни мерки – това са част от мерките в проекта на изцяло новия Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица. Той отменя Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (ЗБППМН). Законопроектът е част от Националната стратегия за детето 2008-2018 г., приета от Народното събрание, Концепция за държавна политика в областта на правосъдието за детето и Пътната карта за изпълнение ѝ, приети от Министерския съвет през 2011 г.

Отговорна институция

Отговорна институция

Министерство на правосъдието

Адрес: София, София, ул. Славянска 1

Електронна поща: priemna@justice.government.bg

Начини на предоставяне на предложения и становища

- Портала за обществени консултации (изисква се регистрация чрез имейл);

- Електронна поща на посочените адреси;
- Системата за сигурно електронно връчване <https://edelivery.egov.bg/> (изисква се квалифициран електронен подпис или ПИК на НОИ);
- Официалния адрес за кореспонденция.

Полезни връзки

Рубрика „Закрила на детето“ към дирекция „Международна правна закрила на детето и международни осиновявания“ - <https://mjs.bg/home/index/4d58b6a3-346b-4026-9aaa-7d5654890938>

Документи

Пакет основни документи:

[proekt - вер. 1.0 | 27.09.2016](#)

[motivi - вер. 1.0 | 27.09.2016](#)

Консултационен документ:

Справка становища:

Коментари

[Коментари \(pdf\)](#)

[Коментари \(csv\)](#)

Автор: Колю Атанасов (12.10.2016 23:50)

лек финален коментар

ЗОНПНВМНЛ...

Тъжен законопроект...

Навява асоциации с несъстоялия се "Закон за детето" от 2012 г....

Добре би било, преди да се впускаме в законотворчество, да попрочетем нещо по темата...

...Боян Станков, Тамара Хинова, Иван Ненов, Антон Гиргинов, Светла Маргаритова-Вучкова....

Иначе няма да стане...

Е, може и нещо по-леко...

Напр.: Решение № 11 на КС от 4 октомври 2016 г. по конституционно дело № 7/2016 г.

Другото е повърхностно и несериозно....

Като самия законопроект...

Лека нощ!

Автор: Колю Атанасов (12.10.2016 23:20)

1

....

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:57)

Полезна информация относно становище на Светла Маргаритова доц. по криминология 5

Не приемам голословното твърдение в концепцията, че пробационните мерки в нашето законодателство били въздигнати в наказание и това положение се променило едва с проекта за нов НК. Внимателният прочит на този проект опровергава изложеното, защото на практика по отношение на непълнолетните каталогът на тези ненаказателни мерки е твърде ограничен.

В анализирания политически документ е прокарана идеята, че ЗБППМН товари с репресия, аналогична или по-тежка от наказателната“, „предвижда същия стандарт на репресия по отношение на деца без престъпно поведение, като същевременно пречи на достъпа им до системата на закрила“ (с. 9). Не разбирам как точно един закон може да пречи на прилагането на друг закон и защо ЗБППМН пречи на прилагането на Закона за закрила на детето. Всъщност нито в Концепцията 6

са представени данни относно ефекта от защитните мерки по ЗЗД, нито ми е известно да е налице такова изследване, което да може да докаже тезата, че защитните мерки са прилагани ефективно от страна на специализираните органи по закрила на детето. Мисля си, че ако това беше така, то щеше да се почувства през 20-те години от началото на действие на Закона за закрила на детето. Налице са обаче точно противоположни резултати, за които не е виновен старият ЗБППМН. Именно органите по закрила на детето „вървят“ след събитията. Вместо те да сигнализират за рискови деца, по-честа е практиката те последни да научават за тях от другите участници в критикуваната репресивна система. Разполагам с представителна извадка от документи, за да докажа твърдението си.

Силно ме озадачава изразът, че действащото законодателство не предлагало политическо решение на конфликта между качеството „жертва“ и качеството „извършител“, поради което то пораждало репресивен ефект и обуславяло репресивния метод като приоритетен в общата политика на държавата.

Концепцията залага на принципа, че колкото повече се повтарят едни и същи фрази като заклинания, толкова по-убедително ще се открие основната идея на авторите. Затова с различни думи и изрази неколkokратно се излага тезата за репресивен характер на дейността на местните комисии (неподкрепено с нито една цифра). Оставам със странното усещане че е направен опит за манипулация не само на обществото като цяло, но и на изпълнителната и на законодателната власт, като се злоупотребява с твърдения, които са изцяло неверни, за да се преследва една недотам почтена цел.

С риск да бъде критикувана или неправилно разбрана бих искала да заключа, че този политически документ е непрофесионален, манипулативен и вреден, поради което се нуждае или от сериозна преработка или от отмяна и разработване на друг от широк кръг от специалисти. Не на последно място намирам, че Концепцията за нова политика в областта на правосъдието на детето би следвало да бъде предложена на широка обществена дискусия, а не да се пише от група анонимни „експерти“, претендиращи че са специалисти с енциклопедични знания.

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:56)

Полезна информация относно становище на Светла Маргаритова доц. по криминология 4

На този довод бих противопоставила аргумента, че ако имаше несъвместимост на българското законодателство с международните стандарти по повод този вид нарушения на статуса, Европейският съд по правата на човека несъмнено би го констатирал в своето решение А и други срещу България, постановено на 29 ноември 2011 г. Той обаче не е установил нарушение нито на правото на свобода и сигурност, за което в Концепцията неколkokратно е повторена тезата, че това право на малолетните и непълнолетните се нарушава с настаняването им в институции като СПИ и ВУИ, нито на правото на справедлив процес. Не е констатирано нарушение и на чл. 14 по повод твърдението за наличие на дискриминационно отношение на децата спрямо възрастните по повод разширения обхват на видовете противообществени прояви.

В концепцията са изложени твърде озадачаващи разбирания относно това, че било необходимо да се докаже едва ли не наличието на „състав“ на съответното правонарушение, включително и неговата субективна страна и ако липсва вина, то по отношение на съответния малолетен или непълнолетен да не бъдат предприемани никакви други мерки, освен тези

4

свързани с възпитание и закрила. Отново според авторите, мерките в ЗБППМН са изцяло наказателни, а не от втория тип. Изразът „възпитателно-закрилни“ мерки звучи много съвременно, особено ако се противопостави на твърденията за наличието на наказателни, репресивни и наказателно-процесуални мерки. Твърдението за това, че възпитателните мерки, свързани с изолация, каквито са настаняването в СПИ и ВУИ удовлетворявали стандарта за лишаване от свобода, установен в българския закон и в практиката на Европейския съд по правата на човека, е пресилено, защото само който не е посещавал самите институции, само той може да извърщава реалността и да сравнява тези интернати със затвор. на концепцията са повторени аргументите, изложени от жалбоподателките по делото А, и други подобни срещу България, но не и мотивите на Европейския съд, с които тези аргументи не се приемат. Това е и още едно доказателство за

непрофесионализма и манипулативността на този документ.

5

По тази причина е абсолютно несъстоятелно и твърдението, че непълнолетните в Наказателния процес били в по-благоприятно процесуално положение от малолетните и тези непълнолетни, по отношение на които са налагани възпитателни мерки. Изискването да се анализира субективната страна на противообществените прояви у наказателно неотговорни лица може да буди само недоумение, що се отнася до липсата на познания в областта на вменяемостта и наказателната отговорност. Твърдението, че по отношение на малолетните и наказателно неотговорните непълнолетни трябвало да се прилагат само мерки за закрила по Закона за закрила на детето, ме предизвиква да задам въпроса: От кое поколение закони е Законът за закрила на детето – от първо или от второ? Според разбиранията на авторите на концепцията, би следвало да отговорим, че той е от второ поколение, т. е. от по-съвременните и значи – може би по-добри закони? Питам се обаче защо през 20-те години от създаването му и до днес органите по прилагането му не почерпиха опит и не поеха част от дейността на местните комисии. Какво им пречи да откриват случаи на рискови деца, да предприемат съответните действия за закрила, да работят с детето и да му осигуряват подкрепяща го среда? В концепцията няма отговори на тези въпроси. Не е изследвана досега ефективността на социалните органи по Закона за закрила на детето. Затова има изначално определена теза: понеже ЗБППМН е стар и лош, репресивен, да разбием изцяло системата. Дълбоко съм убедена въз основа на дългогодишните изследвания, в които съм участвала, посещенията на специалните институции, които съм правила и многобройните възпитателни и съдебни дела, които съм проучила, че възпитателни мерки, включително и с изолиране от семейството и настаняване в институции, в редица случаи е задължително да бъдат прилагани по отношение на лица с ясно формирани престъпни нагласи (рецидивни прояви на 11 и 12-годишна възраст; извършване на тежки посегателства срещу личността и др. п.).

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:53)

Полезна информация относно становище на Светла Маргаритова доц. по криминология 3

Цялата предпоставена негативна позиция на авторите на концепцията изхожда от разбирането, че понятията „противообществена проява“ и „престъпление“ трябва да бъдат разглеждани като от един порядък, поради което изискванията, относими към второто автоматично трябва да важат и за първото. Оттук като че ли изглежда логически оправдано да се „пренесат“ изискванията за дефиниране на всеки конкретен вид противообществена проява, както и че на малолетните и непълнолетните могат да бъдат определяне различни по характера си възпитателни мерки само за правонарушения, за които се налагат санкции на наказателноотговорните лица. Обстоятелството, че мониторинговите доклади на ООН съдържали определени констатации, подлагащи на критика налагането на възпитателни мерки по отношение на лица заради тяхното „неморално поведение“ и че това било дискриминационно по признака „възраст“, не е аргумент, който натежава в полза на концепцията за наложително разрушаване на съществуващата система от органи в областта на превенцията на правонарушенията на малолетни и

непълнолетни (още повече като се вземе предвид, че текстовете в този смисъл са подготвени от български експерти и изразяват тяхната позиция, облечена в международен документ, при това с препоръчителен характер.

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:52)

Полезна информация относно становище на Светла Маргаритова доц. по криминология 2

В концепцията се проследява трайно заложеното виждане за пълно отрицание на досегашната система за превенция. Липсва каквато и да било аргументация, а в същото време тя изобилства с твърдения, за които се претендира, че са аксиоматични и не подлежат на оспорване, като например, че:

- държавната политика по предотвратяване и противодействие на асоциално поведение при децата последователно пренебрегвала задълженията на Законодателя, поети по силата на международни договори;
- изпълнението на ангажиментите от страна на държавата се извършвало формално и при отклонения от оригиналната формулировка на международните актове;
- законодателните инициативи били консервативни, фрагментарни и показвали слабата информираност и игнориране на международните задължения на българския законодател;
- за пръв път в проекта на НК от 2010 г. бил направен опит за усъвършенстване на режима на наказателната отговорност на непълнолетните;
- съществуват две поколения нормативни актове, които били концептуално несъвместими и единственият изход и правилно решение било да се отменят актовете от първо поколение, към които е отнесен ЗБППМН и актовете по прилагането му, а актовете от второ поколение обхващали „ратифицираните международни актове и наказателните закони“;
- концептуалната неадекватност на законодателството толерирала безконтролното прилагане на практики и разбирания, които били в драстично противоречие с действащи международни актове и установения конституционен ред.

Като професионалист, работещ в тази област, не бих се съгласила с нито едно от горепосочените твърде крайни твърдения, тъй като те не са аргументирани и не почиват на никакви конкретни данни. Не е научно обоснован и според мен голословен и постулатът за противоречието на нашето законодателство (в цялост) с международните договори (в цялост). За да бъде убедително подобно твърдение, очаквам да бъдат изложени обосновани доводи.

Преди всичко не приемам твърдението за наличието на две поколения нормативни актове по няколко причини: нито международните актове в голямата си част са от второ поколение, т.е. част от тях не са твърде нови, нито пък проектът на нов НК е образец за съвременен, модерен и адекватен акт в материята, която се отнася за непълнолетните

извършители на престъпления (и не само там). Доказателство за това са и твърде сериозните критики, отправени към него от страна на редица професионални и неправителствени организации, теоретици и практики. Тази неоправдано висока оценка, която е дадена на проекта на НК в концепцията може да бъде свързана само с предположението, че очевидно нейните автори имат общо и с авторството на определени текстове от проекта за нов НК.

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:51)

Полезна информация относно становище на Светла Маргаритова доц. по криминология

ПО ПОВОД НА ПРИЕТАТА КОНЦЕПЦИЯ ЗА ДЪРЖАВНА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ПРАВОСЪДИЕТО ЗА ДЕТЕТО ЗА ПЕРИОДА 2012-2020 Г.

СВЕТЛА МАРГАРИТОВА, доц. по криминология,

председател на Българската асоциация по криминология

Не оспорвам необходимостта от такава Концепция, защото успешна политика във всяка област може да бъде осъществявана само на основата на цялостно и комплексно виждане по въпроса за посоките, в които следва да се предприемат съответните действия. Намирам, че и в областта на правосъдието на детето беше наложително да се изработи такава концепция. Приемам тезата за необходимост от специализация на субектите, които са включени в системата за превенция на правонарушенията на малолетни и непълнолетни. Съгласна съм и с това, че не само наказателната процедура, но и цялостната материална среда, в която се провеждат съдебните заседания с участници-деца би следвало да бъде променена, като във всеки съд бъде обзаведено специално пригодно помещение.

Силно съм обезпокоена обаче от продукта, който се представя като политически документ и въз основа на който ще се предприемат и конкретните практически стъпки за изпълнението му. Неговата външна обвивка прилича на научна, облечена в модерната лексика на съвременното, създадена е външна видимост за професионализъм, но вътре в нея са заложени идеи, част от които са ненаучни, показват непознаване на действителната ситуация към настоящия момент за действащото правосъдие за деца, а зад други прозират недотам благородни помисли. Ако концепцията бъде реализирана в този си вид, тя би довела единствено до разрушаване изцяло на системата за правосъдие за деца, без на нейно място да се създаде по-ефективен механизъм.

Концепцията не се основава на професионален криминологичен анализ на съществуващите многобройни статистически данни от последните години, а на никому неизвестни и непредставителни проучвания. Не може да се правят изводи за тенденции в развитието на престъпността на непълнолетните и правонарушенията на малолетните, като се борави с абсолютни величини и информация само за 2 години (2009-2010). Това е ненаучно и непрофесионално.

В този политически документ изобилстват клишетата, "заклинанията" и шаблоните. Думата „репресивен“ с всичките ѝ производни е употребена 13 пъти на първите 10 страници, а посланието е насочено към това да разрушим сегашната система от държавни институции, да създадем законова рамка за финансиране от държавата на

като техните специалисти са компетентни професионалисти.

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:41)

Становище по проекта- продължение 5

8. Проектът за Закон за отклоняване на непълнолетни от наказателното производство до голяма степен се опира на действащия ЗБППМН. Той използва идентична на сегашната терминология като „възпитателни мерки“, „възпитателно дело“, „социални т.е. обществени възпитатели“. Почти същите са и мерките, предвидени по новия закон – извинение на пострадалия, предупреждение, извършване на работа в полза на общината, забрани за посещаване на места и заведения, задължения за посещаване на курсове за усвояване на професия. Запазен е и социалният характер на мерките, както е в сега действащия закон. Оттук възниква въпросът защо вместо с изменения и допълнения към действащия закон се предлага изцяло нов закон и изцяло нова административна структура и система за неговото реализиране. На практика при огромния брой предложения става дума единствено за промяна в названията на отделните мерки, правни институти или административни структури.

Ако се държи на това измененията да бъдат реализирани чрез един изцяло нов закон, считаме че е наложително проектът на Закон за отклоняване на непълнолетни от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица да бъде подложен на широко обществено обсъждане не просто на Портала за обществени консултации, а да се направят работни срещи по области с кметове, общински съветници в чийто ресор е тази проблематика, както и със секретари на местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и представители на отделите за закрила на детето. Считаме това за изключително важно и предвид факта, че само след няколко дни на 04.11.2016 г. влизат в сила измененията на Закона за нормативните актове, с които се въвежда задължителната оценка на въздействието на проектите на нормативни актове. Според тези изменения проектът на Закон за отклоняване на непълнолетни от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки подлежи на цялостна предварителна оценка на въздействието и обществена консултация от минимум 30 дни.

Освен, че всички адресати на регулирането, въведено чрез проектозакона биха останали с впечатлението, че той се внася точно в настоящия момент, за да не бъде подложен на цялостна предварителна оценка на въздействието, с него, както е записано и в неговите мотиви, се цели хуманна и законосъобразна корекция на поведението и се засяга една особено деликатна и същевременно основополагаща за всяко общество сфера, свързана с децата и тяхното поведение. В този смисъл, той се нуждае от широк обществен консенсус, от обсъждане на мненията на всички потенциални засегнати и заинтересовани страни – деца, родители, професионални среди, общини, научна общност, общество и държава. Необходимо е внимателно и задълбочено изследване на актуалните специфики на средата и прогностично осмисляне на всички негови потенциални въздействия, което може да се осъществи единствено чрез една пълна предварителна оценка на въздействието. Само чрез нея

биха могли да бъдат отчетени и външни наднационални фактори, които имат силно национално влияние, като мигрантската вълна с която България в момента се бори и при която има опасност от навлизането в страната ни и на непълнолетни лица с различна култура, поведение и отношение към обществото и правото. А тенденцията все повече непълнолетни бежанци да извършват криминални деяния е трайна и е факт на цялата територия на Европейския съюз и извън него.

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:39)

Становище към проекта - продължение 4

В тази връзка предлагаме и съответните текстове на чл. 24, ал. 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7, като ал. 5 на същия член става ал. 7 от законопроекта:

„Чл. 24 (1) Към Министерския съвет на Република България се създава Национален съвет за възпитателна подкрепа на младежите в състав: председател - заместник министър-председател на Република България; заместник-председатели: заместник-министър на труда и социалната политика, заместник-министър на образованието и науката, заместник - министър на вътрешните работи; секретар и членове: заместник-министър на здравеопазването; заместник-министър на финансите; заместник-министър на културата; заместник-председател на Министерството на младежта и спорта; заместник-председател на Върховния касационен съд; заместник главен прокурор при Върховната касационна прокуратура; заместник - директор на Националната следствена служба; заместник - председател на Агенцията за социално подпомагане; заместник - председател на Националното сдружение на общините;

(2) В състава на Националния съвет за възпитателна подкрепа на младежите могат да бъдат включвани и представители на неправителствени организации. Поименния състав на националния съвет се определя от неговия председател.

(3) Националният съвет за възпитателна подкрепа на младежите е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София, второстепенен разпоредител с бюджетен кредит. Числеността на персонала и задачите на националния съвет се определят от Министерския съвет.

(4) В своята дейност Националният съвет се подпомага от секретариат, ръководен от секретар, който се назначава от председателя на Националния съвет.

(5) В секретариата по служебно и трудово правоотношение се назначават експерти, служители и технически сътрудници.

(6) За осъществяване на дейността на Националния съвет могат да бъдат привлечени и външни сътрудници и експерти.

(7) Към Националния съвет се създава Център за квалификация и усъвършенстване на кадри за осъществяване на дейността по възпитателна подкрепа на младежите.“

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:38)

Становище по проекта- продължение 3

Подобно на сега действащия ЗБППМН, проектът за Закон за отклоняване на непълнолетни от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица предвижда в работата на местните служби за възпитателно въздействие да участват общинските органи на образованието, на полицията и на социалното подпомагане, като се предвижда координиращата роля да бъде на местната служба. Предлаганият законопроект възлага на националната служба координацията на дейностите на държавните и общински органи и институции за изпълняване на държавната политика за отклоняване и прилагане на възпитателни мерки. Националната служба ще координира дейността на различните министерства – на образованието, на труда и социалната политика, на вътрешните работи и т.н. по отклоняването от наказателно правосъдие и мерките за възпитателно въздействие. Това обуславя необходимостта Националната служба за възпитателна подкрепа да бъде към Министерския съвет и да се ръководи от заместник – министър председател, определен с решение на Министерския съвет. Национално ръководство, което ще координира и ръководи дейност, в която участват представители на различни министерства, е нелогично да бъде към някое министерство – което и да е то. Опасяваме се, че това би довело до затруднения в изпълнение на законово регламентиранияте функции на националната служба и проблеми в процеса на вземане на такива важни решения, каквито са тези, попадащи в компетентността на подобен национален орган.

6. Законопроектът предвижда създаване на стандарти за назначаване на служители в общинските служби за възпитателна подкрепа, но непонятно защо се предвижда тези стандарти да се изработват от Министерството на правосъдието и ДАЗД. Мерките представляват замяна на наказателната репресия с възпитателно и социално по своя характер въздействие – т.е. те тангират с дейността на дирекциите „Социално подпомагане“, на здравеопазването, на образованието и т.н. Затова и в работата на местните служби за възпитателно въздействие се предвижда да участват представители на тези органи. Следователно, стандартите, чиято цел е да се уеднаквят изискванията за назначаване на секретари, координатори и други специалисти в местните служби, следва да се разработват не от едно министерство (което и да е то), а от национално ръководство към Министерския съвет, ръководено от заместник министър – председател.

7. Считаме, че е важно да се подчертае, че натрупаният от Централната и местните комисии за БППМН през годините опит и добри практики, изготвените и реализирани програми за противодействие на девиациите в поведението на децата са основата, която следва да се съхрани и върху която следва да се надграждат всякакви нови политики и решения, включително такива по регулиране в областта на гарантирането на най-добрия интерес на детето в условия на правна сигурност и стабилен правов ред.

Предвид изложеното дотук, считаме, че Националната служба за възпитателна подкрепа следва да бъде ситуирана към Министерския съвет.

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:37)

Становище по проекта -продължение2

5. По сега действащия ЗБППМН Централната комисия е структура към Министерски съвет. В това си качество на надведомствен орган тя осъществява ръководство и координация на цялата система за противодействие на детското девиантно поведение, оказва методическа помощ и подкрепа и консултира местните комисии в ежедневната им работа. Местните комисии ежегодно представят в Централната комисия доклади за дейността си, изготвени по единен стандарт, разработен от Централната комисия. В изпълнение на законово установените си функции, Централната комисия проучва и анализира информацията от докладите, обобщава съдържащите се в тях данни за местните комисии в страната, прави изводи. Паралелно с това, Централната комисия проучва и анализира и информация, постъпваща от Националния статистически институт (НСИ), МВР и Върховна касационна прокуратура (ВКП). От получената от различни източници информация (296 местни комисии, НСИ, МВР, ВКП) и нейния анализ, Централната комисия добива подробна картина на криминогенната ситуация в цялата страна и на тази база изготвя програми и прогнози. Това са национални програми, които задават общата рамка и различните дейности за постигане на целите. Всяка местна комисия привежда в изпълнение програмите, съобразно особеностите и специфичните потребности в своята община.

Централната комисия ежегодно провежда изследвания с цел да се проучат както проблемите на комисиите, които са общи за всички, така и да се изследват спецификите на различните общини и проблемите на различните целеви групи. Изследванията дават реална представа за проблемите, които стоят пред системата за противодействие на детското девиантно поведение и са отправната точка за планиране на действия и предлагане на управленски решения в национален мащаб.

Въз основа на тази информация, както и на базата на информация от отчетите на всички комисии, от проведени проучвания, национални срещи и други форми на ръководство и контрол, Централната комисия ежегодно изготвя и внася в Правителството обобщен криминологичен доклад - анализ за състоянието, структурата и тенденциите на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Всички изброени до тук дейности Централната комисия извършва в качеството си на национален координатор и анализатор. Затова е ситуирана към Министерския съвет.

Законопроектът за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица предвижда създаването на Националната служба за възпитателна подкрепа, (която ще бъде правоприемник на Централната комисия за БППМН) към Министерството на правосъдието. Считаме, че това не е най-удачният подход поради факта, че извънсъдебната интервенция, с която тази служба би била натоварена интегрира и координира усилията на различни институции и структури - на МВР, на образованието, на дирекциите „Социално

подпомагане“. Поради това националното ръководство не следва да бъде към което и да е министерство, а следва да бъде надведомствено, както е в момента.

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:36)

СТАНОВИЩЕ ПО ПРОЕКТА Продължение

Проблеми по същество, които ни виждаме в предлагания законопроект са следните.

1. Проектът на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица предвижда отмяна на ЗБППМН и създаване на специализирани съдебни състави, които да налагат възпитателни мерки, но само по отношение на непълнолетните. На малолетните извършители на криминални деяния вече няма да се налагат каквито и да е възпитателни мерки, а ще бъдат обект само на грижа и закрила от страна на дирекциите „Социално подпомагане“. Това ще създаде многобройни проблеми на държавата, на общините (по Закона за местното самоуправление и местната администрация кметовете имат задължението да опазват обществения ред на територията на общината, а предотвратяването на детската престъпност е част от опазването на обществения ред и част от имиджа на кмета като градоначалник), на МВР и полицията като цяло, на дирекциите „Социално подпомагане“.
2. Отмяната на ЗБППМН и заменянето му с новия Закон за отклоняване и възпитателни мерки означава нови 1511 случая с малолетни годишно – т.е. общините и дирекциите „Социално подпомагане“ ще бъдат натоварени с нови 1511 случая годишно с всички произтичащи от това проблеми – помощи, здравно обслужване и т.н. И това са само случаите на малолетни извършители на криминални деяния [\[1\]](#).
3. Отделно от това, съдилищата ще бъдат натоварени с нови 4 872 дела и то само по отношение на непълнолетни извършители на криминални деяния. С тези непълнолетни, видно от проекта за нов закон, ще бъдат пряко ангажирани отново общините и социалните служби – т.е. освен за съдилищата, това ще бъдат нови 4 872 случая и за общините и за социалните работници [\[2\]](#). Законопроектът предвижда извършване на индивидуална оценка на всеки непълнолетен извършител при всеки един случай на правонарушение. Ще се изготвят и оценки на родителския капацитет. Изготвянето на тези оценки е бавна и много скъпо струваща процедура. За извършените правонарушения ще се предлагат социални услуги, които също струват пари, и то немалко. Всичко това ще натовари финансово и кадрово общините, дирекциите „Социално подпомагане“ и държавата като цяло.
4. Проектът за нов Закон за отклоняване и възпитателни мерки прави едно съществено отстъпление от практиката и от международните стандарти. Става дума за т.нар. простъпки – деяния, които сами по себе си не са престъпления, но са обект на регулиране от страна на държавата с цел предпазване на детето от задълбочаване на девиациите в поведението му. Това са деяния като бягство и не посещаване на училище, скитничество и просия, употреба на наркотици, проституция. Тези деяния не са наказуеми, ако са извършени от възрастен. Извършени от дете обаче, те поставят в риск и заплахата живота, здравето,

нравственото, умственото и психическото му развитие. Действащият в момента ЗБППМН предвижда възпитателно въздействие при извършване на такива деяния. Неговите разпоредби са в пълно съответствие с Минималните стандартни правила на ООН за правораздаване при непълнолетните (Пекински правила). Според Правило 3.1. „Тези правила се прилагат не само по отношение на непълнолетни, извършили престъпление, но и по отношение на непълнолетни, извършили деяния, които не биха били наказуеми, ако са извършени от възрастен“. Коментарът на правилото посочва, че това са деяния като „бягство от къщи, бягство от училище, неподчинение в къщи и в училище, пиене на алкохол на обществени места“. С предлагания тази възпитателна интервенция е премахната. Това означава, че има риск децата от маргиналните групи масово да престанат да посещават училище. Посещаването на училище до навършване на 16 години е задължително. Напомняме, че със сега действащия Закон за БППМН и предвидените в него възпитателни мерки едва успяваме да ги вкараме в училище до 3 - 4 клас. Това ще бъде поредното допълнително натоварване от нарастващия брой неграмотни безработни, живеещи само от социални помощи. Като цяло, това би било сериозен проблем за цялата държава – за Министерството на финансите, което ще трябва да осигури парите за тези помощи; за Министерството на вътрешните работи, което ще трябва да опазва реда в маргинализираните квартали; за Министерството на труда и социалната политика, което ще трябва да предвижда и заделя средства за все повече социални услуги и помощи, за Министерството на образованието и науката, което ще бъде принудено да затваря училища и да съкращава учители, защото няма да има кой да влиза в клас, за общините и кметовете, които пряко ще бъдат засегнати от всичко това и т.н.

Автор: Даниела Николова (12.10.2016 16:32)

СТАНОВИЩЕ ПО ПРОЕКТА ЗА ЗАКОН ЗА ОТКЛОНЯВАНЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО И НАЛАГАНЕ НА ВЪЗПИТАТЕЛНИ

Във връзка с предложения за обществено обсъждане проект на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица изразяваме следното становище:

Убедени сме в необходимостта от усъвършенстване на законодателството, в областта на гарантирането на правата на човека и правата на извършителите на криминални деяния, особено когато тези извършители са деца. В тази връзка предложеният за съгласуване законопроект е опит за издигане на един нов, по-висок етап на наказателната политика в областта на детското правосъдие. Без да отричаме необходимостта от такова издигане, новият законопроект поставя въпроси, които будят загриженост.

В мотивите на предлагания законопроект се посочва, че с него се преодолява „съвместното и успоредно прилагане на две поколения нормативни актове (Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и Закона за закрила на детето), което създава неяснота и се възприема като произволност и хаотичност“. Считаме, че това твърдение не е докрай юридически издържано. Всеки закон се приема, за да регламентира определени основни обществени отношения, които се поддават на трайна уредба. Законът за закрила на детето урежда обществените отношения, които възникват когато са застрашени животът, здравето, телесния интегритет на детето и съответно мерките за защита и закрила. Законът за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН) урежда много по-тесен кръг обществени отношения – тези възникващи, когато детето е извършило противообществена проява и мерките, които се налагат за преодоляване на нагласите за подобно поведение.

В мотивите към законопроекта се посочва още, че той е съобразен с препоръките на Комитета по правата на детето на ООН. Считаме, че това вече беше сторено с последните промени в ЗБППМН от 2004 г. които приведоха националното ни законодателство в съответствие с международните правни актове, касаещи детското девиантно поведение. Това е отразено и в стенограмата на Народното събрание, според която: „Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните ... отговаря напълно на препоръките в редовните доклади на Европейската комисия за 2000, 2001 и 2002 г., в международните актове в областта на правата на детето... Законопроектът отговаря и на Конвенцията на организацията на обединените нации за правата на детето относно съблюдаването на най-добрия интерес на детето, относно създаването на законни процедури, органи и институции за вземането на мерки по

отношение на децата, извършили правонарушения, без да се прибегва към съдебни процедури, като се гарантират правото на справедлив процес и възможността за обжалване пред по-висша, компетентна, независима и безпристрастна институция или съдебен орган”.

Законопроектът предвижда създаване на специализирани съдебни състави за непълнолетни правонарушители, което не е в унисон с разпоредбите на Конвенцията на ООН за правата на детето за извънсъдебно решаване на конфликта между детето и закона. Съгласно чл. 40 от Конвенцията, „когато е подходящо, е желателно извънсъдебното разрешаване на случаите с такива деца (с девиантно поведение) да става без прибегване до формални съдебни процедури”. След като не се прибегва до формалната съдебна процедура, трябва да има извънсъдебна процедура. Тази процедура е регламентирана със Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, чиято пълна отмяна се предлага с обсъждания изцяло нов законопроект.

Автор: RIA (12.10.2016 11:46)

ОТНОСНО ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ОТКЛОНЯВАНЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО И НАЛАГАНЕ НА ВЪЗПИТАТЕЛНИ МЕР

По повод на публикувания за обществено обсъждане проект на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица ние от Център за оценка на въздействието на законодателството - българска независима нестопанска организация от експертен тип в обществена полза, чиято мисия е да насърчава въвеждането на по-доброто регулиране, откритото и доброто управление в България изразяваме следната позиция.

Със законопроекта се предвижда въвеждането на качествено нови подходи на регулиране на обществените отношения, които попадат в неговия обхват. Той води до изцяло променена философия на организация на системата в областта на детското правораздаване действаща в момента, което би се отразило в радикални изменения на нейното функциониране. Освен нов изцяло нов тип третиране на децата в конфликт със закона, обсъжданият проект въвежда и съществена промяна в наказателноправната политика на държавата спрямо деянията на малолетни и непълнолетни.

От всичко това следва, че въздействията от приемането на един такъв нормативен акт биха били особено значими, а като се има предвид че засягат децата, които са най-ценното в една нация защото засягат бъдещето на обществото и държавата, може да се каже че законопроектът е с изключителна обществена значимост.

Поради това, независимо че до влизането в сила на Закона за нормативните актове, с който се въвежда задължителната оценка на въздействието остават около 3 седмици считаме, че идеите, политиките и мерките, които се предлага да бъдат реализирани чрез обсъждания законопроект следва да бъдат обект на цялостна предварителна оценка на въздействието, ако планове на правителството са той да бъде съгласуван и внесен пред 04 ноември 2016 г.

Тони Димов - Председател

Център за оценка на въздействието
на законодателството

Автор: Илиан Илиев (12.10.2016 10:30)

СТАНОВИЩЕ ПО ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ОТКЛОНЯВАНЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНО
ПРОИЗВОДСТВО - 2

2. Относно създаването на Национална служба за възпитателна подкрепа и службите за възпитателна подкрепа към общините

Какво налага създаването на нови административни структури, при положение, че функциите, които те изпълняват не се различават особено от тези на сега действащите Централна комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните?

При положение, че е предвидено Националната служба за възпитателна подкрепа да има координационни функции спрямо различни държавни и общински органи и институции, както и на организациите, които предоставят услуги при планиране на услугите и изпълнение на мерките на национално ниво, тя следва да бъде ситуирана в Министерския съвет, а не в едно от министерствата (това на правосъдието), чиято дейност се предполага да координира.

Във връзка с изложеното, считаме, че е необходимо по законопроекта за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица да бъде постигнат национален консенсус. Затова е необходимо да се проучи мнението на широката общественост като се организират срещи по области с кметовете, председателите на общинските съвети и всички заинтересовани лица, включително и със секретарите на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и представители на дирекциите „Социално подпомагане“.

С уважение

Илиан Илиев - Управител на
Асоциация на юристи за

развитие на правото в

обществен интерес

Автор: Илиан Илиев (12.10.2016 10:29)

СТАНОВИЩЕ ПО ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ОТКЛОНЯВАНЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО - 1

Във връзка с публикувания за обществено обсъждане проекта на Закон за отклоняване от наказателно правосъдие и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица законопроект Асоциацията на юристи за развитие на правото в обществен интерес – българска неправителствена организация в обществена полза, в която членуват високо квалифицирани юристи от практиката и уважавани учени в различни правни области изразява следното становище.

1. Относно "отклоняването" от наказателно правосъдие

Наръчникът за измерване на индикаторите за детско правосъдие на Службата на ООН по наркотиците и престъпността от 2006 г. дава следната дефиниция за "отклоняване": "Едно дете е отклонено, когато той или тя е в конфликт със закона, но случаят е разрешен чрез алтернативи, без прибегване до обичайните формални заседания пред релевантния компетентен орган. За да има полза от отклоняването детето и/или неговите/нейните родители или настойник трябва да се съгласят с отклоняването. Отклоняването може да включва мерки, базирани на принципите на възстановителното правосъдие."

Отклоняването на непълнолетни е стратегия за интервенция, която пренасочва младежи от формалните процедури в системата за детско правораздаване, но в същото време продължава да ги държи отговорни за техните действия. Програмите по отклоняване могат да варират от такива с нисък интензитет (предупреждения) до по-интензивно лечение или терапевтични програми, вместо формалната съдебна процедура.

В обсъждания законопроект, "отклоняване" по същество е използвано като синоним на "освобождаване от наказателна отговорност" по смисъла на чл. 78 вр. чл. 61 от НК. Обособява се отделно производство по възпитателни дела, но макар и "олекотена" от етикета "наказателно", процедурата запазва строго формалния си характер, което изначално противоречи на концепцията за "отклоняване".

Освен това, не без значение е фактът, че традиционно програмите по отклоняване са проектирани да бъдат по-евтини от формалните съдебни процедури, защото намаляват тежестта върху съдебната система и освобождават ресурси и услуги за високорисковите непълнолетни правонарушители. В случая, законопроектът предвижда, че съдиите, прокурорите, разследващите органи и специализираните полицейски служители, участващи в новото производство, ще трябва да преминават през специализирани обучения за работа с деца, т.е ще доведе до допълнителни

немалки разходи за държавата.

От мотивите към законопроекта не стават ясни причините, поради които е предпочетен именно този подход за модернизация на детското правосъдие и привиждането му в съответствие с международните стандарти, освен че е базиран на "цялостен преглед и задълбочен анализ на действащото законодателство за детето, като за по-голяма обективност и безпристрастност, анализ бе направен и от международно признати специалисти, чиито препоръки бяха обсъдени при изготвяне на проекта". Самите цитирани анализи, обаче, не са достъпни в рамките на обществената консултация.

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 13:07)

становище от Георги Филипов

1. Предлаганият текст за нов закон се нуждае от много сериозна „редакторска“ намеса, както относно пунктуацията / авторите му явно изобщо не обичат запетайки / така и от стилистична редакция / всеки един от юристите, потърсен от мен за мнение относно предлагания текст беше много учуден от пълния с неточности от юридическа гледна точка грешки и пропуски в него./ А за пример ви цитирам моя „любимец“ от предлагания текст за нов закон – предложението за промяна на чл. 387 от Наказателно – процесуалния кодекс, ал. 4 и ал. 5, цитирам : **(4) Оценката** се изготвя от квалифицирани експерти с прилагане на мултидисциплинарен подход и с участието на непълнолетния, а когато е подходящо на родителя/попечителя или лице, на което са предоставени права, свързани с упражняване на родителска или попечителска отговорност, както и на друго лице, посочено от непълнолетния и одобрено от прокурора. **(5) Ако в хода на наказателното производство възникнат обстоятелства, които оказват съществено влияние върху личността на непълнолетния, прокурорът или съдът разпорежда нейното актуализиране.** ...Не разбрах...личността на непълнолетния ли трябва да актуализираме или оценката за него от предходната алинея ???

В заключение – от прочита на предлагания текст за нов закон се налагат няколко очевидни извода:

1. Целта на предлагания нов закон е да се отмени сега действащия ЗБППМН.
2. Новия закон не предлага **никакви реални мерки за справяне с детската престъпност**, която, за съжаление, всекидневно и прогресивно нараства. Въпреки широко рекламираното участие на „признати международни експерти , представители на неправителствени организации , изявени юристи и представители на правната доктрина“ / каквото и да значи това, цитирам мотиви към закона / предлагания закон не стъпва на реалността, умишлено изключва голяма част от децата в конфликт със закона от обхвана си и не би постигнал

реални резултати.

3. От целия предлаган текст прозира искреното желание на част от авторите на проекта всички малолетните лица, извършители на противообществени прояви и голямата част от непълнолетните лица – правонарушители, да бъдат насочени към точно определени социални услуги, на точно определени социални доставчици. Моля Ви...излезте от територията на София и няколкото по – големи града в страна и осъзнайте реалната картина, че в огромната част от страната **НЯМА** такива социални услуги...по една или други причина.

Искрено се надявам той да не бъде приет.

И на края – доста е ... странно, / най- леката дума / проекта за нов закон е предложен за обществено обсъждане само за времето от 27.09.2016 г. до 12.10.2016 г., тоест, само 14 / Четиринадесет / дни...

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 13:07)

становище от Георги Филипов

1. В сега действащия ЗБПММН , в неговия чл. 15, са предвидени и мерки спрямо родителите на непълнолетните правонарушители. Съгласно предлагания текст за нов закон, мерки срещу родителите на проявените маловръстни **не са предвидени и няма да се налагат.**
2. В преходните и заключителни разпоредби на предлагания текст за нов закон са предвидени **много сериозни промени в сега действащи закони и законови актове.** Например , предлага се **чл. 32, ал. 2** от Наказателния кодекс да се измени така : „(2) Малолетните лица, извършили общественоопасни деяния, които осъществяват признаците на предвидени в този кодекс престъпления, се насочват към дирекция „Социално подпомагане“ по настоящ адрес.” ??? И какво ще правят социалните работници с тях? Освен това, става видно, че авторите на предлагания текст за нов закон няма никаква реална представа в какви условия работят социалните работници в България, каква техника използват и най – важното – по колко случая на деца и семейства работи всеки един от тях. Ще им бъдат отпуснати социални помощи ? Следващите предложения за промени в членове от Наказателния кодекс тихомълком предлагат **намаляване на наказания на непълнолетни** в почти двоен размер – от 5 години на 3 години, от 10 години на 5 години...Много странна / поне за мен / е промяната, която се предлага в **чл. 144** от Наказателно – процесуалния кодекс и създаването на алинея 4: (4) Когато е определено, че лицето е дете, но неговата предполагаема или точна възраст е невъзможно да се определи, приема се, доколкото не може да се докаже противното, че лицето не е навършило 14-годишна възраст . !!! С този текст се създава умишлена предпоставка детето – правонарушител съзнателно да бъде определено като

лице под 14 години, тоест – малолетно лице, което НЕ ПОДЛЕЖИ на наказателна отговорност и спрямо него не могат да бъдат предприемани никакви действия, / дори и да му се наложат възпитателни мерки...по предлагания нов закон./ В Указа за борба с дребното хулиганство **чл. 1** се предлага да бъде изменен така : а) В ал. 1 думите „лице, навършило шестнадесет годишна възраст“ се заменят с „пълнолетно лице“ **!!!!!!!!!!!!** Отново съзнателно и умишлено изваждане на непълнолетния правонарушител от обхвата на предлагания нов закон.

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 13:06)

становище от Георги Филипов

1. Основната дейност, извършвана при работа с деца в конфликт със закона, е **превенцията**. В проекта за нов закон понятието „превенция“ изобщо отсъства. За разлика от сега действащия ЗБППМН, където превенцията и социално – превантивната дейност е зададена като основна задача за изпълнение с текста на **чл. 10, ал. 1, т. а, л и м**. В изпълнение на законовите разпоредби на чл.10 от ЗБППМН , сега действащите комисии / МКБППМН / само през 2015 година са реализирали **585** програми за превенция на асоциалното поведение с обхванати **179 397** лица; **179** стратегии, кампании, програми и проекти; **328** програми по превенция на наркоманиите с **70 906** обхванати; **136** информационни кампании...и още, и още...В проекта за нов закон такива дейности **не се** предвиждат...

2. В мотивите към проекта за новия закон, авторите на същия са записали, цитирам : „...така се преодолява досегашната практика, при която възпитателни мерки се налагат без преценка от съд за наличието на вина на непълнолетния“, край на цитата. В 90 % от случаите, преписките, които постъпват в сега работещите МКБППН и по които се образуват и провеждат възпитателни дела, са изпратени от прокурор от съответната районна прокуратура. И в съда съдията е юрист, и в прокуратурата прокурора е юрист. Нима само съдия от съд може да определи има ли вина непълнолетният правонарушител ??? Аз не мисля така.

3. Авторите на проекта за нов закон и противници на сега действащия ЗБППМН изтъкват една, фундаментална, според тях, причина, ЗБППМН да бъде отменен. И тя е, че ЗБППМН бил създаден и приет през далечната 1958 година. В тази връзка, кратка справка – Наказателен кодекс – приет през **1968** година; Кодекс на труда – приет през **1986** година; Закон за наследството – приет през **1949** година; Закон за лицата и семейството – приет през **1949** година; Закон за задълженията и договорите – приет през **1950** година; Закон за държавните такси – приет през **1951** година; Закон за собствеността – приет през **1951** година; Закон за административните нарушения и наказания – приет през **1969** година; Закон за нормативните

актове – приет през **1973** година; Указ за борба с дребното хулиганство – приет през **1963** година. Всеки един от тези кодекси, закони и укази все още съществува в правната система на Република България.

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 13:06)

становище от Георги Филипов

1. Основната дейност, извършвана при работа с деца в конфликт със закона, е **превенцията**. В проекта за нов закон понятието „превенция“ изобщо отсъства. За разлика от сега действащия ЗБППМН, където превенцията и социално – превантивната дейност е зададена като основна задача за изпълнение с текста на **чл. 10, ал. 1, т. а, л и м**. В изпълнение на законовите разпоредби на чл.10 от ЗБППМН , сега действащите комисии / МКБППМН / само през 2015 година са реализирали **585** програми за превенция на асоциалното поведение с обхванати **179 397** лица; **179** стратегии, кампании, програми и проекти; **328** програми по превенция на наркоманиите с **70 906** обхванати; **136** информационни кампании...и още, и още...В проекта за нов закон такива дейности **не се** предвиждат...

2. В мотивите към проекта за новия закон, авторите на същия са записали, цитирам : „...така се преодолява досегашната практика, при която възпитателни мерки се налагат без преценка от съд за наличието на вина на непълнолетния”, край на цитата. В 90 % от случаите, преписките, които постъпват в сега работещите МКБППН и по които се образуват и провеждат възпитателни дела, са изпратени от прокурор от съответната районна прокуратура. И в съда съдията е юрист, и в прокуратурата прокурора е юрист. Нима само съдия от съд може да определи има ли вина непълнолетният правонарушител ??? Аз не мисля така.

3. Авторите на проекта за нов закон и противници на сега действащия ЗБППМН изтъкват една, фундаментална, според тях, причина, ЗБППМН да бъде отменен. И тя е, че ЗБППМН бил създаден и приет през далечната 1958 година. В тази връзка, кратка справка – Наказателен кодекс – приет през **1968** година; Кодекс на труда – приет през **1986** година; Закон за наследството – приет през **1949** година; Закон за лицата и семейството – приет през **1949** година; Закон за задълженията и договорите – приет през **1950** година; Закон за държавните такси – приет през **1951** година; Закон за собствеността – приет през **1951** година; Закон за административните нарушения и наказания – приет през **1969** година; Закон за нормативните актове – приет през **1973** година; Указ за борба с дребното хулиганство – приет през **1963** година. Всеки един от тези кодекси, закони и укази все още съществува в правната система на Република България.

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 13:06)

становище от Георги Филипов

1. Основната дейност, извършвана при работа с деца в конфликт със закона, е **превенцията**. В проекта за нов закон понятието „превенция“ изобщо отсъства. За разлика от сега действащия ЗБППМН, където превенцията и социално – превантивната дейност е зададена като основна задача за изпълнение с текста на **чл. 10, ал. 1, т. а, л и м**. В изпълнение на законовите разпоредби на чл.10 от ЗБППМН , сега действащите комисии / МКБППМН / само през 2015 година са реализирали **585** програми за превенция на асоциалното поведение с обхванати **179 397** лица; **179** стратегии, кампании, програми и проекти; **328** програми по превенция на наркоманиите с **70 906** обхванати; **136** информационни кампании...и още, и още...В проекта за нов закон такива дейности **не се** предвиждат...

2. В мотивите към проекта за новия закон, авторите на същия са записали, цитирам : „...така се преодолява досегашната практика, при която възпитателни мерки се налагат без преценка от съд за наличието на вина на непълнолетния”, край на цитата. В 90 % от случаите, преписките, които постъпват в сега работещите МКБППН и по които се образуват и провеждат възпитателни дела, са изпратени от прокурор от съответната районна прокуратура. И в съда съдията е юрист, и в прокуратурата прокурора е юрист. Нима само съдия от съд може да определи има ли вина непълнолетният правонарушител ??? Аз не мисля така.

3. Авторите на проекта за нов закон и противници на сега действащия ЗБППМН изтъкват една, фундаментална, според тях, причина, ЗБППМН да бъде отменен. И тя е, че ЗБППМН бил създаден и приет през далечната 1958 година. В тази връзка, кратка справка – Наказателен кодекс – приет през **1968** година; Кодекс на труда – приет през **1986** година; Закон за наследството – приет през **1949** година; Закон за лицата и семейството – приет през **1949** година; Закон за задълженията и договорите – приет през **1950** година; Закон за държавните такси – приет през **1951** година; Закон за собствеността – приет през **1951** година; Закон за административните нарушения и наказания – приет през **1969** година; Закон за нормативните актове – приет през **1973** година; Указ за борба с дребното хулиганство – приет през **1963** година. Всеки един от тези кодекси, закони и укази все още съществуват в правната система на Република България.

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 13:05)

становище от Георги Филипов

2. В проекта за нов закон се предвижда съществуващите сега Местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните / МКБППМН / да се преобразуват в Служби за възпитателна подкрепа. Службите за възпитателна подкрепа, от своя страна, ще съществуват **само** в градове, в които има функциониращ Районен съд. Общините в България са **265**. Във всяка една от тях има създадени,

изградени и работещи МКБППМН. Районните съдилища в България са **133**. Във всеки един от **24** района на град София има създадени, изградени и работещи **24** МКБППМН. Районният съд в София е само един. Вярно е, че в голямата си част един районен съд обхваща две съседни общини. Например Районен съд Павликени е с район на действие община Павликени и съседната Община Сухиндол. Но...съгласете се...едно е детето и неговото семейство да пътуват 17 км. от село Горско Калугерово до град Сухиндол, съвсем друго е към тия 17 км. да добавим още 14 км. до град Павликени. Сами пресметнете времето за пътуване, разходите...и не забравяйте, че не всяко семейство в провинцията има личен автомобил...в практиката ми често съм виждал семейства да идват в град Павликени за разглеждане на възпитателно дело с конска каруца...

3. Проекта за нов закон предвижда към Службите за възпитателна подкрепа да бъдат назначавани възпитатели. От проекта не става ясно колко и какви ще бъдат те, както и не става ясно запознати ли са кметовете на населени места, в които има работещ районен съд, за бъдещите работни места, които трябва да разкрият и за бъдещите работни заплати, които ще трябва да плащат....и ако да ...как приемат те този факт.

4. Към голяма част от сега действащите МКБППМН има създадени и работещи **центрове за превенция и консултативни кабинети**. През 2015 година техният брой е бил **129** в цялата страна и през тях са преминали **7413** малолетни и непълнолетни лица. В предлагания текст за нов закон тези звена напълно отсъстват, което означава, че ще бъдат закрити. Това би означавало край на работата по превенциите и доста голям брой нови безработни...

5. Съществуващите по сега действащия ЗБППМН Социално – педагогически интернати / **СПИ** / и Възпитателни училища – интернати / **ВУИ** / в проекта да нов закон ще бъдат трансформирани в Центрове за възпитателен надзор. Според авторите на текста за проект на нов закон той създава нова уредба, ще донесе промяна в детското правораздаване. За целта СПИ и ВУИ се преименуват на Център за възпитателен надзор. По сега действащия ЗБППМН, разпределянето и настаняването на деца в СПИ и ВУИ се извършва от Министерството на образованието и науката. По предлагания нов закон новите Центрове за възпитателен надзор, които ще заменят СПИ и ВУИ, се създават със заповед на ...МИНИСТЪРА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА?!? Къде е разликата, освен в името ???

6. От обхвата на предлагания нов закон без да се даде нито една основана на факти, данни, изследвания, проучвания и / или някаква друга причина за това, **са извадени малолетните лица / 8 - 14 години /**. За това предлагам за размисъл малко данни – реални, подадени от органите на Министерството на вътрешните работи, които могат да бъдат проверени в информационните масиви на Националния статистически институт. Пред 2015 година, **малолетни лица** / лицата във възрастовата граница от 8 до 14 години /, са извършили 1511 / Хиляда петстотин и единадесет / **криминални деяния** с характер на престъпления, от които 1 опит за **убийство**; 1 опит за

изнасилване; 16 блудства; 36 грабежа; 1046 кражби, в това число 107 взломни, 202 домове, 268 селскостопански; 14 **отнемания на МПС**. За да няма обърквания – това са извършени през 2015 година криминални деяния от деца на възраст от 8 до 14 години по данни на МВР... Всички тези криминални деяния, ако предлагания нов закон влезе в сила, ще си останат **само данни на МВР...**

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 12:58)

становище от Георги Филипов

1.

2. В предлагания текст за нов закон никъде не е предвиден текст относно **отлагане** провеждането на възпитателното дело – било поради невявяване на лицата, чието присъствие е задължително, било по искане на адвоката на непълнолетния, било по трети, непредвидени обстоятелства. Смятам това за огромен процесуален недостатък.

3. Във всяко едно съдебно производство е задължително участието и на прокурор. В предлагания текст за нов закон прокурорът не взема никакво участие във възпитателните дела. Защо??? Авторите на предлагания текст претендират, че чрез новия закон защитават правата и интересите на непълнолетните. По каква причина тогава е пренебрегната например на разпоредбата на **чл. 51** от Наказателно – процесуалния кодекс, който третира точно непълнолетни лица ? Цитирам текста: „ Когато пострадалият **поради непълнолетие** или физически или психически недостатъци не може да защити своите права и законни интереси, прокурорът може да предяви граждански иск в негова полза.”, край на цитата.

4. Съгласно разпоредбите на **чл. 15, ал. 4** от Закона за закрила на детето, **съдебните органи са длъжни да осигурят присъствието на социален работник от Дирекция „Социално подпомагане” при изслушване на дете в съдебно производство**. В предлагания текст за нов закон никъде няма такова изискване при провеждането на възпитателното дело в съдебна зала, което е грубо нарушение на действащ закон и още по – грубо нарушаване на правата на детето. В сега действащия закон ЗБППМН, в текста на **чл. 19, ал. 4**, тази разпоредба на Закона за закрила на детето е спазена.

5. Авторите на проекта за нов закон декларират желанието си да отклонят **всички непълнолетни правонарушители от наказателно производство** и спрямо тях да бъдат налагани само възпитателни мерки. Странно защо обаче, в ал. 6 и 7 на чл. 4 от предлагания текст за нов закон е записано, че

отклоняване може да ес извърши само за деяния, осъществяващи състав на престъпления срещу личността, за престъпления срещу собствеността и за непредпазливо деяние. В сега действащия Наказателен кодекс са обособени **16** / шестнадесет / глави с различни по вид престъпления, между които Престъпления против правата на гражданите, касаещи **неприкосновеността на жилище, помещение или превозно средство**; Престъпления против реда общественото спокойствие, чийто **чл. 325, ал.1** касае **хулиганството**; **чл. 326, ал. 1** - **подаването по телефон на сигнал за заплаха** ; **чл. 326, ал. 2** отнасящ се **за просията**; Общоопасни престъпления, чийто **член 354а** касае **произвеждането, преработването, държането и разпространението на наркотици и наркотични вещества**, а **чл. 354б** - **употребата на наркотици и наркотични вещества**. **Изваждането на тези глави от обхвата на новия закон автоматично води до разглеждането на наказателни дела по общия ред срещу техните непълнолетни извършители, респективно - до налагането на присъди.**

Автор: В. М. (11.10.2016 12:54)

МНЕНИЕ

Публикуваният Проект от една страна е плод на разумни компромиси, които позволяват да се запазят и трансформират някои от добре функциониращите структури от системата за БППМН като същностни звена от предвижданата нова система. Запазени са и ефективните възпитателни мерки, а някои от тях са осъвременени. В същото време вероятно поради липсата на практически опит в сферата на превенцията на асоциалното поведение на малолетни и непълнолетни, авторите на проекта за Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица са допуснали редица пропуски и недоразумения. По-важните от тях са:

- Страните с най-добри законодателства по отношение на децата, са за решаването на конфликта между детето и закона по извън съдебен начин. Докато в проекта се предлага противоположното - всички случаи, независимо, че са отклонени от наказателно производство, се решават от съда, който да налага възпитателни мерки, без да има професионалната подготовка за това, независимо дали ще мине на някакви специални обучения или не.
- В проекта изобщо отсъства понятието "превенция", а това е основната работа на сегашните комисии за БППМН. Всяка година МКБППМН в страната реализират стотици програми за превенция на асоциалното поведение, а обхванатите деца в кампаниите са стотици. МКБППМН са реализирали множество стратегии, програми, кампании и проекти по превенция на насилието между и срещу деца както и кампании по превенция на наркоманиите и по проблемите на трафика и сексуалната експлоатация с много широк обхват.

Тези факти са били пренебрегнати и значението на превенцията е обезличено, което е огромна грешка. Текстовете от настоящият чл. 10 на ЗБППМН, който регламентира организацията на превантивната дейност трябва да намерят своето място в новия

закон, защото никоя друга структура към МОН, МВР или към друга институция ще бъде в състояние да осъществява превантивна дейност в тези мащаби. Службите за възпитателна подкрепа не трябва да бъдат превръщани само в обслужващи съда.

- В този проект не са включени централните за превенция и консултативните кабинети, създадени към МКБППМН, което е сериозен недостатък, защото там работят добри специалисти, които извършват сериозна превантивна и корекционно-възпитателна работа. В централните за превенция и консултативните кабинети се работи не само с малолетните извършители на противообществени прояви, а и с техните семейства. Наложително е тези звена да намерят своето законово регламентиране като помощни органи на службите за възпитателна подкрепа.
- Въпреки неправилната оценка, че възпитателните мерки по чл. 13, ал.1 от ЗБППМН са вид наказателни мерки в проекта, почти всички от тези мерки, с малки изменения, са включени и в новия закон, но вече окачествявани като възпитателни. Малките разлики са, че могат да бъдат налагани само на непълнолетни (въпреки, че повечето от тях биха имали възпитателен ефект ако се налагат и на малолетни) и трансформирането на СПИ и ВУИ (некоректно определяни като места за лишаване от свобода) в Центрове за възпитателен надзор, без да са изяснени в достатъчна степен техните функции.

Необходимо е да се предвиди в Закона възможност, възпитателни мерки, превенция, както и дейности, съчетаващи корекция на поведението и закрила да се налагат и спрямо малолетните извършители на обществено опасни криминални деяния. Това би спомогнало да не се формира у тях чувството на ненаказуемост и неотговорност, които биха довели до морални деформации в бъдеще.

За успешното усъвършенстване на законовата уредба, свързана с детското правосъдие е необходимо преди всичко дълбоко да се вгледаме и да оценим и доразвием добре функциониращите структури от системата за БППМН в новия закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица, а не типично по български да рушим и отменяме нещо работещо с единственото намерение да правим реформа.

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 12:25)

становище от Георги Филипов

1.

2. В сега действащия закон ЗБППМН времето между образуването на възпитателното дело и неговото разглеждане, съгласно разпоредбите на **чл. 16, ал. 5, т. 1** е 1 / един / месец. В предлагания текст за нов закон този период е сериозно редуциран на 14 / четиринадесет / дни / **чл. 31, ал. 2** /. Изхождайки от почти 7 / седем / годишния си опит като секретар на МКБППМН, считам, че така предложеното време е абсолютно недостатъчно за навременното уведомяване на непълнолетния правонарушител и неговите родители и неговия защитник / ако непълнолетния желае да има такъв / и

тяхното запознаване с материалите по делото.

3. В предлагания текст за нов закон е предвидено непълнолетния и неговия задължителен защитник да се запознат с материалите по възпитателното дело преди началото на първото съдебно заседание. Много често материалите по делото са 30, 40, 50, 100 страници – показания, експертизи, протоколи от разпити на свидетели, приемно – предавателни протоколи и така нататък. В тази връзка предлагам непълнолетният и неговия защитник да имат много повече време за запознаване с материалите по делото – 3, 5, 7 дни, като това бъде изрично упоменато в текста на предлагания нов закон.

4. В предлагания текст за нов закон никъде не е предвиден текст относно **отлагане** провеждането на възпитателното дело – било поради неявяване на лицата, чието присъствие е задължително, било по искане на адвоката на непълнолетния, било по трети, непредвидени обстоятелства. Смятам това за огромен процесуален недостатък.

5. Във всяко едно съдебно производство е задължително участието и на прокурор. В предлагания текст за нов закон прокурорът не взема никакво участие във възпитателните дела. Защо??? Авторите на предлагания текст претендират, че чрез новия закон защитават правата и интересите на непълнолетните. По каква причина тогава е пренебрегната например на разпоредбата на **чл. 51** от Наказателно – процесуалния кодекс, който третира точно непълнолетни лица? Цитирам текста: „ Когато пострадалият **поради непълнолетие** или физически или психически недостатъци не може да защити своите права и законни интереси, прокурорът може да предяви граждански иск в негова полза.“, край на цитата.

6. Съгласно разпоредбите на **чл. 15, ал. 4** от Закона за закрила на детето, **съдебните органи са длъжни да осигурят присъствието на социален работник от Дирекция „Социално подпомагане“ при изслушване на дете в съдебно производство.** В предлагания текст за нов закон никъде няма такова изискване при провеждането на възпитателното дело в съдебна зала, което е грубо нарушение на действащ закон и още по – грубо нарушаване на правата на детето. В сега действащия закон ЗБППМН, в текста на **чл. 19, ал. 4**, тази разпоредба на Закона за закрила на детето е спазена.

Автор: Георги Филипов (11.10.2016 12:24)

Становище

С Т А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО : **ПРОЕКТ ЗА ЗАКОН ЗА ОТКЛОНЯВАНЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНО**

ПРОИЗВОДСТВО И НАЛАГАНЕ НА ВЪЗПИТАТЕЛНИ МЕРКИ НА

НЕПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА.

Предлаганият текст за нов закон под името „ Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица” в своята същност е леко разбъркано, малко променено и за жалост, силно орязан вариант на сега действащия Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните / ЗБППМН /, с няколко „кръпки” от Закона за защита на детето и Правилника за прилагането му и ...Закона за движението по пътищата..

1. Предлаганите възпитателни мерки, които ще се налагат по новия закон, в голямата си час са същите, които се налагат и по сега действащия закон ЗБППМН. Добавени са няколко възпитателни мерки, които още след публикуването си ще останат само добри пожелания, предвид мобилността на част от семействата на непълнолетните правонарушители, на които ще бъдат налагани и предвид липсата на условия да бъдат приложени в малки населени места – да променя настоящия си адрес, да участва в спортни дейности, да участва в културни прояви. Мерки за закрила на детето от Закона за закрила на детето / чл. 26 и 27 от Закона за закрила на детето/ - настаняване извън семейството и временно настаняване по административен ред, са предвидени като възпитателни мерки в предлаганите текстове за нов закон. Като възпитателна мярка в проекта за нов закон е предвидена дори и разпоредба от закона за движението по пътищата – забрана да управлява моторно превозно средство, когато има правоспособност.
2. В пряко нарушение на чл. 56 от Конституцията на Република България, в предлагания текст за нов закон е предвидена **задължителна адвокатска защита** от момента на първото действие по налагане на възпитателни мерки. Това е не само грубо погазване на разпоредбите на най – висшия закон в държавата ни, но и неминуемо ще доведе до заплащането на значителни по обем адвокатски хонорари от страна на семейството на непълнолетния правонарушител. В сега действащия закон ЗБППМН / чл. 19, ал. 3 / е спазено върховенството на Конституцията и детето в конфликт със закона и неговото семейство имат правото да ползват адвокат, ако те самите желаят това.
3. От така предложения текст за нов закон не става ясно защо се пренебрегват разпоредбите на **чл. 91, ал . 2** на Наказателно – процесуалния кодекс, който постановява, че защитник може да бъде и съпругът, възходящ или низходящ роднина на обвиняемия ???
4. Задължителната адвокатска защита неминуемо ще доведе до обжалването на всяко едно писмено доказателство, всеки един разпит на свидетел, всяка експертиза. В тази връзка адвоката на непълнолетния правонарушител ще поиска от съда разпит на всички посочени в материалите по възпитателното дело потърпевши, засегнати лица, свидетели, полицейски служители, вещи лица; ще поиска изготвянето на нови експертизи от нови

вещи лица. В предлагания текст за нов закон не е посочено кой ще поеме разходите за явяването на всички тези лица в съдебна зала; за изготвянето на нови експертизи, за заплащането на вещите лица. Няма и индикации, че съдебната система е запозната с този предстоящ проблем, както, и че бюджетът на същата е готов да приеме този нов и непредвиден, но доста сериозен разход.

Автор: А. Георгиева (11.10.2016 12:21)

Мнение от практиката - продължение

В предложеният закон е **изключена групата на малолетните деца** /от 7 до 14-годишна възраст/. С идеята, че само се закрилят, всъщност тези деца се оставят без възпитателен надзор и възпитателна подкрепа. По този начин не се ли отказва на тях и техните родители/попечители подкрепа, от която се нуждаят? Статистиката сочи, че през 2015 г. 1527 малолетни деца на България са извършили голям брой криминални деяния с характер на престъпления, от които опит за убийство; опит за изнасилване; блудства; кражби, вкл. /взломни, домови, селскостопански, джебчийски/; грабежи; отнемания на МПС, хулиганство и др. Какво ще казваме в бъдеще на връстниците на тези деца, които са извършили тези деяния? Как ще обясним на жертвите и на децата, които все още полагат усилия да спазват правилата и нравствените ценности в обществото, че извършителите на престъпления няма дори да чуят за възпитателно дело след своето престъпление? Те и в момента са наказателно неотговорни по НК, но поне с тях се работи в МКБППМН. Защо България оставя децата до 14-годишна възраст и техните родители без възможност за възпитателна подкрепа? Не е ли това най-важния период в човешкия живот /като изключим „първите 7“/ за оказване на каквато и да било възпитателна подкрепа? Оставяйки всичко в ръцете на семейството, готови ли сме да поемем последствията. Веднъж едно малолетно дете ми сподели – „...Госпожо, Вие представа си нямате аз колко много други неща съм направил /имаше предвид кражби/, за които не са ме хванали и никой никога няма да разбере. Затова ще продължавам. Това ми харесва...“

В заключение мога да кажа, че според мен законът е направен доста еkleктично и не е направен достатъчно обективен анализ на добрите практики и българската действителност. С цел да се изпълнят директиви на ЕС и да се отчетат проекти за реформа в правосъдието за деца, се предлага приемане на нов закон за възпитателно подкрепа, който не подкрепя, а по-скоро нарушава действащи структури за възпитателна подкрепа, особено в общините, в които няма съдилища. Според мен, ако този закон бъде приет, ще се направи **подмяна на смисъла** и реалната нужда от реформи в работата с деца в конфликт със закона. Твърдението, че СПИ и ВУИ са места за лишаване от свобода подменя фактът, че това са институции, осигуряващи на децата основни права по Конвенцията на ООН /образование, грижа, подслон, храна и т.н./, които очевидно останалите институции, работили с децата не са могли да им гарантират. Условието в тези институции не са добри, но това е отражение на общата картинка в страната и ниският стандарт на живот. Състоянието на тези институции сигнализира, чене е инвестирано в тях през

последните години. Макар в тях децата да се настаняват след съдебно решение и фактът, че те са част от образователната инфраструктура на България, се хвърля вина за състоянието им към системата на БППМН. Планират се създаването на Центрове за възпитателна подкрепа – това звучи добре. Но с промяната на едно име с друго ще се гарантира ли, че потребностите и специфичния начин на живот на децата в конфликт със закона ще бъдат отчетени? Децата в тези институции реално имат нужда да пребивават в подобни домове/центрове/интернати за известно време – за да се откъснат от вредна за тях среда, за да започнат на чисто и отначало, за да останат на спокойствие за известно време и да преосмислят живота си, а професионалистите в тези институции са призвани да им помогнат да се променят към по-добро – задача, за която трябва да получават ежедневна подкрепа от държавата и от нпо-сектора.

Според мен реформата трябва да бъде реализирана чрез повече реални практически промени, нови услуги и дейности които постепенно да намалят входа към поправителните домове, а не чрез промяна в термините и отказът за поколения малолетни деца от възпитателна подкрепа. Това означава да се осъвремени ЗБППМН, да се добавят нови възпитателни мерки, нови мерки и услуги за родители и семейства, да се подготви национален проект по оперативните програми на ЕС и ЕСФ, по който местните комисии да разкрият и развият центровете и кабинетите за превантивна и възпитателна работа и подкрепа на деца и семейства, **да се подобри диагностиката и грижата за психичното здраве на децата в България**, да се създадат нови програми за СПИ и ВУИ, в които да се инвестира за осъвременяване на базата и обучения на специалистите, да се разработи съвременна методика за работата на възпитатели, лични ментори и приемни семейства, готови да помогнат на деца в конфликт със закона, да се подкрепят ресурсно училищата, които обучават тези деца, да се развиват програми за превенция и възпитателна подкрепа, да се насърчават чрез специални фондове работодателите да наемат младежи в конфликт със закона на работа ...

Автор: А. Георгиева (11.10.2016 12:18)

Мнение от практиката

Здравейте! От повече от 10 години работя с деца в конфликт със закона. Това, което виждам е, че в България структурите на МКБППМН разгръщат много **широк диапазон от дейности**, помагат на всички сега действащи институции – вкл. в РС и РУП при разпити на деца /налага се, тъй като няма психолози в тези институции, а в тях се разпитват деца като свидетели/, на Инспекторите ДПС, работят активно с училища и гимназии, с ОЗД за деца, отпадащи от училище, включват се в мултидисциплинарни екипи при деца в риск, реализират превантивни програми с голям обществен отклик, провеждат и прилагат възпитателни мерки по ЗБППМН. На възпитателните дела децата се поканват в щадяща за тях среда, седейки заедно тричленните комисии /вкл. юристи, психолози и педагози/, заедно с техните родители, със защитник от ОЗД /или ако желаят и адвокат/, всички заедно разглеждат техните противообществени прояви и вземат решения по ЗБППМН в най-

добрия интерес на децата според палитрата от социални услуги, мерки за закрила и възпитателни мерки, с които разполагат по места. В големите градове палитрата е голяма, в малките - не чак толкова, но поне я има. В новия закон ми харесва, че името звучи по-позитивно, по-съвременно, включена е приемната грижа, но май с това се изчепват добрите му страни.

Децата в конфликт със закона са с различни истории, с различни /а понякога с отсъстващи/ семейства, с различни образователни затруднения, но най-вече с общото чувство за различност от другите и с наранена детска душа. Не само България, но и всяка друга държава е длъжник на тези деца, тъй като семейството, обществото, действащата образователна и социална система явно не винаги може да отговори достатъчно адекватно и навреме на техните потребности и затова те се превръщат в извършители на престъпления или противообществени прояви като начин, по който оцеляват физически, емоционално и социално.

Проф. Хекман /носител на Нобелова награда за икономика/ прави математическо изчисление, с което изчислява колко много пари се спестяват на държавата, когато се инвестира в превенция на проблемите, а не в решаването на техните последствия. При все че, Законът е предназначен да организира предоставяне на възпитателна подкрепа на подрастващи, в него отсъстват дори идеи или намек за извършване на **първична или вторична превенция**. Напротив, непълнолетните извършители на престъпления се отвеждат в съда, вместо досега действащия извънсъдебен ред за прилагане на възпитателни мерки. С тях ще работят съдии, прокурори, адвокати - все професионалисти от правораздавателната система, а не от превантивната.

Приучаването към самодисциплина и самостоятелност, установяването на норми и правила, запознаването и приемането на морални и нравствени принципи са някой от важните стълбове в изграждането на всяка личност. Това е задължение не само на семейството, но така също и на държавата, на училището и всяка институция, работеща с деца. При все това, предлаганият закон **мълчаливо отменя от правния речник понятието „противообществена проява“**...явно деянията, противоречащи на морала не би следвало да тревожат съвременното общество. Не се ли отваря с този акт широко вратата за всякакви дилъри, сутеньори, кибер-факири, използващи и търгуващи с детската наивност и по-лесна манипулируемост? Как децата на България ще разбират кое е редно и кое не е редно, как ще различават приятното и интересното от полезното и доброто?

Като се осигурява задължителна **адвокатска защита** на непълнолетните лица изглежда съставителите на закона виждат адвокатът като важна фигура в процеса на работа с непълнолетните лица, извършители на престъпления. Странно - а аз мислех, че това са специалистите - педагози, психолози, възпитатели, лекари, ментори, родители. Интересно защо никъде не видях, някой да се е загрижил за това до тези младежи при разпитите да стои психолог, ментор, личен наставник или възпитател. Дори родителите не са задължени да участват във възпитателното дело, всичко се оставя в ръцете на адвоката. Къде и колко в България са тези обучени в работа с деца адвокати? Ще носят ли те отговорност и за социалните нужди на децата, за осигуряването на работа, за осигуряването на базисни нужди или просто ще ги съветват как е по-добре да се представят по делото с оглед получаване на по-

лека възпитателна мярка?

И друго ме смущава - как може съдът да пита извършител на престъпление дали иска да му се наложат възпитателни мерки или наказателни? Това не би ли следвало да се вземе като решение от професионалистите, които могат да преценят, кое е в най-добрия интерес на детето...

Автор: Местна Комисия (10.10.2016 14:34)

Становище относно проекта на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитат

Основната цел на досегашната система за работа с деца с девиантно поведение е превенцията. В Проекта за нов закон отсъства понятието „превенция“, която е основната дейност на досегашните Местни комисии, което е съществен пропуск. Практиката показва, че са постигнати значителни резултати с реализирането на широко мащабни превантивни дейности, особено по превенция на агресията и насилието, асоциалното поведение, наркоманиите, трафика на хора и други.

През миналата година МКБППМН са реализирали 585 програми за превенция на асоциалното поведение, обхванати в съответни кампании са 179397 лица; консултирани 16018 деца и родители. През 2015 г. от МКБППМН са реализирани 179 стратегии, програми, кампании и проекти по превенция на насилието между и срещу деца. По превенция на наркоманиите са реализирани 328 програми със 70906 обхванати деца. Освен това, във всички училища в часа на класа от секретари на МКБППМН, обществени възпитатели, училищните комисии, ИДПС и педагогически съветници - членове на МК и младежи-доброволци, са били представяни теми с дискусии по този проблем.

Изключването на малолетните деца, извършващи криминални деяния, от системата за отклоняване от наказателно производство и насочването им само към системата за закрила на детето, ще създаде сериозни проблеми. Очевидно авторите на Проекта не са информирани адекватно за престъпления, извършвани от тези деца, независимо от факта, че са и жертви в същото време. Така например през 2015 г. 1527 малолетни лица са извършили 1511 криминални деяния с характер на престъпления, от които 1 опит за убийство; един опит за изнасилване; 16 блудства; 1046 кражби, от които 107 взломни, 202 домови, 268 селскостопански, 49 джебчийски; 36 грабежа; 14 отнемания на МПС, 49 хулиганство и т.н. Това не са нито невинни статусни нарушения, които не се наказват при възрастните, нито от типа на тиражираните неистини за дете, откраднало едно списание и само за това го настанили в СПИ.

Модерните хуманни и ефективни подходи в страни, с добре функциониращи законодателства по отношение на децата, залагат на решаването на конфликта между детето и закона по извънсъдебен начин. В Проекта се предлага противоположното – всички случаи, независимо, че са отклонени от наказателно производство, се решават от съда. Предвижда се той да налага възпитателни мерки, без съдиите да имат съответната специална подготовка, психологическа и

педагогическа компетентност, за да избират най-подходящите мерки в конкретния случай. Придобиването на такива умения не може да се осъществят чрез предвижданите „специални обучения“ от НПО, както на съдиите, така и на прокурори, следователи и адвоката, които да бъдат специализирани за работа с деца.

Автор: Ана Abrasheva (10.10.2016 12:05)

В предвиденият срок даваме следното предложение за изменения и допълнения по така публикувания прое

В глава трета „ ОРГАНИ “

Служба за възпитателна подкрепа

Предложение за изменение: чл.25.(1) Към общините с решение на Общинския съвет се създава Служба за възпитателна подкрепа (Службата), съобразно стандарти по този закон.

Предложение за изменение: чл.25.(2) Ръководителят и служителите на Службата се назначават от кмета на общината.

Предложение за изменение: чл.25.(5) Устройството и организацията, стандартите за създаване и за състава и числеността на Службата за възпитателна подкрепа и изискванията за заемане на длъжностите ръководител, възпитатели и други служители се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на правосъдието и министъра на труда и социалната политика.

Функции на Службата

Предложение за допълнение: чл.26. (6) (нова) Службата осъществява превантивни и информационни дейности спрямо деца в риск от въвличане в конфликт със закона и тяхното социално обкръжение.

МОТИВИ:

За промени в чл.25.(1) , (2) и (5)

В публикувания проект на закона се предвижда службите за възпитателна подкрепа да покриват територия съвпадаща с тази на районен съд, чиито обхват е по-голям от една община. Така например Районен съд Варна като първа инстанция разглежда дела на територията на общините Варна, Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла и Долни Чифлик.

Същевременно е упоменато, че службите се явяват правоприемници на дейности изпълнявани (съгласно ЗБППМН) от местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетните (МКБППМН), чиито териториален обхват е община / район. Тяхното финансиране за издръжка, в т.ч възнаграждение на секретарите на МКБППМН и за изпълнение на наложени възпитателни мерки се осигурява, както от държавния, така и от общинския бюджет. В проекта новите служби ще покриват територия значително по - голяма от територията на една община, което силно ще наруши системата за финансиране, управление и контрол на публични финасови средства в този ресор. Ще бъде нарушена също така и системата за координация с други институции и организации имащи преки компетенции за работа с деца в конфликт със закона.

Тези мотиви ни дават основание да предложим Служба за възпитателна подкрепа да има териториален обхват община, като нейното създаване се извършва от Общинския съвет, а персоналът ѝ се назначава от кмета на общината.

В проекта са описани като служители на Службата само ръководител и възпитатели. В същото време в чл.26 „Функции на Службата“ са описани дейности, които ще изискват мултидисциплинарен подход, което налага в Службата да работят специалисти с по-широк кръг компетенции - например юрист, психолог и др.

Тези мотиви ни дават основание в текста на чл.25.(5) да предложим пред „числеността“ да бъдат включени думите: „състава и “, а след „възпитатели“ да бъдат включени думите : „ и други служители“.

ДРУГИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

В ПЗР на проекта е заложено, че „подзаконовите нормативни актове по прилагането на този закон се приемат до влизането на закона в сила“. В тази връзка предлагаме да бъдат привлечени експерти от общините в състава на работни групи натоварени със задачата по разработването на тези подзаконови актове.

Автор: Мария Крумова (10.10.2016 10:27)

Мнение за Проект на нов Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни

В страните с модерни и хуманни законодателства по отношение на децата в конфликт със закона случаите се решават между детето и закона по извън съдебен начин, докато работната група на Проекта незнайно защо, предлага точно противоположното - всички случаи, независимо, че са отклонени от наказателно производство да се решават в съда.

Съгласно действащия ЗБППМН, изм. ДВ, бр.59 от 29 юли 2016г. уредбата на процедурата за налагане на възпитателни мерки, свързани с отделянето на детето от семейството става единствено с решение на съда, което считам, че дава достатъчно гаранции за правото на справедлив процес.

В Проекта липсва понятието Превенция. Не е ясно защо работната група е пренебрегнала така важната превенция с децата в конфликт със закона. В тази връзка е наложително в Проекта да се включат текстовете от сега действащия чл.10 на ЗБППМН, изм. ДВ бр.59 от 29 юли 2016г., регламентиращ организацията на превантивната дейност с децата на територията на общината.

Автор: Гергана Атанасова (09.10.2016 10:53)

Мнение на реално работещ с деца и младежи човек

Втори опит за включване в обществено осъждане. Мнението ми като човек от обществото,, подадено на 28.09.2016 не бе публикувано. Публикувам отново мнението си на човек, който работи ежедневно с деца и те за мен нито се "отколняват", нито са поредната алинея в някой закон, а реални деца от реални семейства с реални проблеми, които трябва да бъдат решени.

"Нормативната уредба за противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, или ако иначе е казано - деца в конфликт със закона, има нужда от дълбок анализ и сериозна промяна.

НО...

Тези действия не трябва да бъдат продиктувани от работата и лобиране от страна на НПО, финансирани обикновено от конкретни източници. Точно това прозира зад текстовете на законопроекта, особено в текстовете, свързани с различните дейности на „организации, които предоставят услуги“, текстовете, свързани със „семеен съвет“, „мониторинг и правна защита, центровете могат да бъдат посещавани от юридически лица с нестопанска цел, които сключват за тази цел споразумения с

Министерството на образованието и науката“, списъци с дейности и услуги, към които съда да насочва при „превъзпитание“...

Второ, вече А АКО...

Предполагам, че законопроектът е разработен на база „общ поглед на София и големите градове“, А АКО в малките градове и селата НЯМА от онези ЦОП, организации с услуги, на село няма ОЗД.... КАКВО ТОГАВА?

А АКО... проявата, провинението, деянието.... Или както там ще го наречете, е извършено от дете под 14 години? В този законопроект се казва, че се насочва към ОЗД. И КАКВО??? Само напомням, че в случай с видеото на насилие и тормоз, разпространен в медиите са намесени деца от 6 клас, сами сметнете възрастта.

Трето А КОГА?

В мотивите е казано, че „Предвижда се законът да влезе в сила в едногодишен срок от обнародването му в „Държавен вестник“ и да отмени ЗБППМН. С оглед на това, че отмененият закон е свързан с редица закони и подзаконовни актове, с проекта се предлагат кореспондиращи изменения в съответните закони и изрично задължение за ведомствата, издали подзаконовите актове, за тяхното актуализиране. С последното“ се цели **да не се допуска правен вакуум** и да се осигури легитимност на актовете, издавани от създадените по други закони и подзаконовни актове органи, в състава на които участват представители на досегашните централна и/или местни комисии по ЗБППМН“

Никъде в законопроекта не личи, че се има предвид обаче как ще се преодолее вакуума на действия и дейности по въпросите свързани с работата по конкретни случаи, възникващи преди да се изработи цялата нормативна уредба. Как стои въпроса със специализацията, за която се говори в чл.7 – специализация на “съдии, прокурори, разследващи органи и специализирани полицейски служители за работа с деца със специализирани познания за правата на детето и правилата за работа с непълнолетни в конфликт със закона“. Разработени и приети ли са стандартите за специализация се п от Висшия съдебен съвет, министъра на правосъдието, министъра на вътрешните работи и председателя на Държавната агенция за закрила на детето.? Има ли нормативна, финансова и кадрова осигуреност в МТСП, ДСП и съответните отдели за закрила на детето, които да поемат случаите на малолетните, а и на част от непълнолетните?

В заключение ще напиша само, че в законопроекта, както и в мотивите към него е видно единствено това, че е създаден, за да имаме някакъв документ, според конвенции и директиви, но без реална практическа стойност, а ОСОБЕНО ВАЖНО – НИКАКВА РЕАЛНА СТОЙНОСТ ЗА РЕШАВАНЕТО НА ПРОБЛЕМИТЕ ПО ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕСТЪПНОСТТА (умишлено търсих думата „превенция“ в цели документ, има само „превантивни дейности“ в ангажиментите на инспекторите за работа с деца в чл. 28 – а колко са тези хора на територията на една община, а особено пък и малка),ЗА РАБОТА ПО КОНКРЕТНИ ЕЖЕДНЕВНИ СЛУЧАИ, А „ВЪЗПИТАНИЕТО“ Е САМО В ЗАГЛАВИЕТО „ВЪЗПИТАТЕЛНИ МЕРКИ“."

Автор: Лилия Стефанова (07.10.2016 15:20)

Становище по проекта за Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпита

Становище

1. В Проекта отсъства понятието „превенция“, която е основната дейност на МКБППМН. Не са предвидени и липсва законово регламентиране на центровете за превенция и консултативни кабинети, като помощни органи на Службите за възпитателна подкрепа.
2. В Концепцията и Пътната карта, на които се позовават мотивите за новия закон, многократно се внушава, че възпитателните мерки по чл.13, ал. 1 от ЗКППМН са вид наказателни мерки, което не отговаря на истината. В същото време в проекта за новия закон в чл.65, ал.4 се предвижда прилагане на сила над непълнолетните лица.
3. Изключването на малолетните деца, извършващи криминални действия, от системата за отклоняване от наказателно производство и насочването им единствено към системата за закрила на детето, ще създаде сериозни проблеми.
4. Създаването на Служби за възпитателна подкрепа само в общини, на чиято територия има районен съд ще създаде големи затруднения при прилагането на закона. Няма яснота как ще се процедира при случаи, когато непълнолетните правонарушители живеят в отдалечени селища от града с районен съд /във връзка с пътуването за възпитателното дело и другите процедури, предвидени в Проекта/.

В тази връзка подкрепям предложената от Д.Николова промяна на чл. 25, ал.1:

?????? ?? ?????????????? ??????????

?? 25. (1) ??? ?????????? ??? ?????????? ? ?????????? ?? ?????????? ?????? ?????????? ?????????? ??
?????????, ?? ?????????? ?????????? ?? ?????????????? ?????????? (?????????).

Автор: Даниела Николова (07.10.2016 11:40)

Предложение 2

III. Предвид предложените в законопроекта дейности на Службата за възпитателна подкрепа и ограничението цитирано в чл.25, ал.1 в частта му затова, че Службите се създават само в общини където има Районен съд, считам, че с така предложените текстове на практика няма да бъде възможно да се обхванат и другите общини, където няма създадени Районни съдилища и няма да може да се осъществява качествен контрол и пълноценни дейности по населени места. Няма да може да се вниква качествено в проблемите на децата и семействата им извън тези общини, да не говорим, че изобщо няма да имат връзка с малките населени места или ако имат, тя ще бъде формална и работата неефективна.

Считам, че така предложения текст не е в интерес на детето и представям проект на предложените за промяна и допълнение на текстове.

1. „Служба за възпитателна подкрепа Чл. 25. (1) Служба за възпитателна подкрепа (Службата) се създава с решение на Общинския съвет съобразно стандарти по този закон, в община, където е разположен районен съд” **да бъде допълнена и изменена, както следва:**

Служба за възпитателна подкрепа

Чл. 25. (1) Към Общините или Районите с решение на Общинския съвет, съобразно стандарти по този закон, се създават Служби за възпитателна подкрепа (Службата).

Автор: Даниела Николова (07.10.2016 11:38)

Предложение 1.6.

Към МКБППМН Хисаря има действащи 30 доброволца, с които работим активно. Обучили сме ги да бъдат обучители на връстниците си в училищата. От две години работим активно с тях по метода „Връстници обучават връстници”. Този метод се прилага и приема доста позитивно и успешно в нашите училища. Ние изграждаме личности, мотивираме ги да са активни и ангажираме свободното им време с позитивни и полезни за тях и връстниците им дейности. Какво ще се случи с тези 30 деца? Как да им обясним, че с приемането на новия закон с тях вече няма да се работи и трябва да разрушим създадения екип и трябва да се откажем от всички планирани дейности занапред? Този закон нали е в интерес на детето, нима превантивната дейност сред подрастващите не е в интерес на детето?

I. Предвид изложените мотиви и информационни данни предлагам „Функции на Службата” да бъдат допълнени със следните дейности както следва: след ал. (5) се създават нови ал. (6), (7) и (8), като по-долу представям проект на предложените от мен текстове.

(6) Службите за възпитателна подкрепа организират и координират цялостната превантивна дейност в съответните общини, райони по превенция на противоправното поведение на децата.

(7) Службата за възпитателна подкрепа съвместно със **Специализирани полицейски служители** и органите на образованието, и при широкото съдействие на обществеността изпълняват следните задачи:

а) организират и координират социалнопревантивната дейност на територията на общината, издирват и установяват съвместно със **Специализирани полицейски служители** и дирекциите "Социално подпомагане" децата, които се нуждаят от помощ, и вземат мерки за тяхната социална защита и развитие;

б) изучават състоянието и причините за правообществените прояви на децата в общината и осъществяват превантивни и информационни дейности с цел предотвратяването на извършване на противоправни действия;

(8) В изпълнение на задачите си по ал. (6) Службите за възпитателна подкрепа могат да привличат юридически лица с нестопанска цел в предотвратяването и противодействието на извършването на противообществени прояви и престъпления от деца на територията на съответната община, както и да създават помощни органи - центрове, консултативни кабинети, горещи телефонни линии и други.

II. Предлагам Чл. 24. (1) „Създава се Национална служба за възпитателна подкрепа към министъра на правосъдието, да бъдат допълнени със следните дейности както следва: след (5) „Националната служба за възпитателна подкрепа” се създава нова точка 15 и букви (а), (б), (в), (г) и (д), като по-долу представям проект на предложените от мен текстове.

15. участва в разработването и предлага на Министерския съвет, на министерствата, на други ведомства и на юридически лица с нестопанска цел следните програми и дейности за предотвратяване и ограничаване на криминогенните фактори:

а) програми за работа с деца за предотвратяване и противодействие на извършването на противоправни действия и приобщаване към дейности, които спомагат за нормалното им развитие и възпитание;

б) програми за образование и социална интеграция на деца, извършили противоправни действия;

в) програми за професионално обучение и трудова заетост на непълнолетни, пребивавали в центровете за възпитателен надзор на непълнолетни, както и условно осъдени и предсрочно освободени;

г) програма за работа с родители във връзка с извършени от техните деца противообществени прояви или престъпления;

д) програми за стимулиране на работодатели, които наемат на работа непълнолетни, извършили противообществени прояви или престъпления.

Автор: Даниела Николова (07.10.2016 11:37)

Предложение 1.5

*МКБППМН самостоятелно и/или съвместно с други институции, международни, национални и местни неправителствени организации са реализирали **136 (106 през 2014 г.) информационни кампании с обхванати 21513 (28 260 през 2014 г.) лица по проблемите на трафика и сексуалната експлоатация.** Освен това, във всички училища в часа на класа от секретари на МКБППМН, обществени възпитатели, училищните комисии, ИДПС и педагогически съветници - членове на МК и младежи-доброволци, са били представяни теми с дискусии по този проблем.*

Темите на тези кампании, обучения, беседи, кръгли маси, семинари, учебни занятия и дискусии са били: „Връзка на интернет с трафика на хора“; „Какво е

трафик на хора, канали за трафик. Рискови райони и рискови групи“; „Умения за живот“ – превенция на трафика сред рискови групи; „Предпоставки за уязвимост. Съвети как да се предпазим от трафик на хора“; Европейски ден за борба срещу трафика на хора; „Информация и важни телефони за превенция на трафика на хора. Институции и организации, към които можем да се обърнем за помощ“; прожекции и обсъждания на филми и клипове „Чужденката“; „Темида – трафик на хора“, „Червено – като червило и като кръв“, „Откраднатата светлина“, „Измамни мечти“, „Поругана красота“; обсъждане на роман „Съдба по избор“; „Човешки права или робство-избери ти“ - конкурси за рисунки, разкази, викторина; арт-студио „Камбана“ – представление на форум-театър „Сълзи на петолинието“; „Трафикът на хора съществува“; „Поход на Свободата“ по международна инициатива A21“; кампания за родители за превенция на трафика съвместно с НКБТХ и фондация „Фейс ту фейс“; „Как за опазим нашите деца от отвличане“; „Противодействие на търговията с хора в ЕС“; „Как да работим с деца жертви на насилие и трафик“; „Трафик на хора-предизвикателства и реални параметри“; „Идентифициране на жертви на трафик на хора“ – обучения и кръгли маси за членове на МКБППМН, обществени възпитатели, педагогически съветници, учители и социални работници; превантивно-информационна кампания „Синьо сърце“ във връзка с Международния ден за борба с трафика на хора; обучения и тренинги на деца, настанени в кризисни центрове за деца, жертви на насилие и трафик; презентации от ученици „Как да помогна на приятел в беда“, „Трафик на момичета“; „Трафикът- робството на 21-ви век. Имаш един живот“; „Механизми за въвличане в трафик на хора“; явлението „Лъвърбой“; кампании за ученици чрез часа на класа; „Подготвям се да замина в чужбина. Знай и помисли преди да тръгнеш. Опасности зад граница. Изборът и какво да правя, преди да тръгна на път“; „Трафик на деца с цел- донорство на органи.“; „Трафик на момичета с цел- проституция“; „Прилики и разлики между трафик на хора, миграция и каналджийство“; превенция и подкрепа на жертви на трафик – работа по случаи; „Ти избираш посоката: днес – дете, утре- гражданин“; „Порнография и трафик на хора“; кампания чрез младежка секция на МКБППМН по метода „Връстници обучават връстници“ и други.

Част от местните комисии, особено в общините, през които преминават оживени ж.п. линии, съвместно с инспектори от транспортна полиция са осъществявали дейности по **превенцията на противообществените прояви и престъпления, свързани с ж. п. транспорта**. През 2015 г. е продължило разпространението на превантивно-агитационни материали (например „Опасни игри“, „Безопасно поведение при преминаването през ж.п. прелези и линии“) за беседи и дискусии в часа на класа особено в училищата, които се намират в близост до релсов път и гари. Провеждани са работни срещи и изнасяни беседи от служители на транспортна полиция, секретари на комисии, ИДПС, обществени възпитатели, класни ръководители и педагогически съветници. „ Наркотиците и законът“; „Дрога – дали да не опитам?“ и други.

Автор: Даниела Николова (07.10.2016 11:35)

Предложение 1.4

През годината МКБППМН са работили по **145 (151 през 2014 г.) програми и проекти по превенция на рисковото поведение за употреба на наркотици**, в които са били обхванати **19000 (17 642 през 2014 г.) лица**. По-актуалните теми на тези проекти са: „Наркотични вещества- какво не знаем за тях“; „Универсална превенция, базирана в училищата“; „Селективна превенция на рискови групи“; „Училище за родители-идентифициране на употребяващите наркотици“; „Как да помогнем на детето си в борбата с ПАВ“; „Спорт срещу дрога“; „Театър „Спасителят““; „Информираният избор“; „Симулативен процес с ученици по проблем за наркозависимите“; „Клубове по превенция на наркоманиите“; „Изнесени консултативни кабинети по отказване от наркотици и тютюнопушене“; „Агресия и зависимости. Използване на ПАВ водещи до агресивно поведение“; „Не се доверявай на непознати!“; „На заменяй живота за дрога!“;

„Град без агресия и дрога“ и други.

Важен акцент в работата на МКБППМН е било разработването и осъществяването на **специализирани програми за деца и семейства в риск от употреба на наркотици**. През 2015 г. са реализирани 183 (64 през 2014 г.) такива програми, обхванали 6434 (2634 през 2014 г.) деца и родители. Тези данни също показват сериозно нарастване. Типични теми на тези програми са били: „Истината за наркотиците“; „Борбата със зависимости- приоритет на семействата“; „Фамилни консултации и групи за подкрепа и взаимопомощ“; „Раздаване на тестове на родители, разкриващи употребата на ПАВ“; „Ранно откриване и превенция на риска“; „Семейството в борба с агресия и дрога“;

През 2015 г. в МКБППМН и в техните центрове за превенция и консултативни кабинети са консултирани 9580 (9 360 през 2014 г.) деца и родители във връзка с употребата на наркотици.

Издадени и разпространени са информационни материали в тираж 49885 (68 202 през 2014г.) броя- диплянки, стикери, флайери, брошури, книгоразделители, филми, рубрики в сайтове на общини, МКБППМН и училища, бележници, ключодържатели, тениски, плакати, сборници, мулти-медийни презентации, информационни табла, методически наръчници, бюлетини, значки, оригами и други. **Като по-интересни теми на информационните материали могат да бъдат посочени:** „Да се научим да разграничаване действителността от мита за наркотиците“; „Марихуаната – факти за тийнейджъри“; „Марихуаната – факти, които родителите трябва да знаят“; „Запознай се с наркотиците, за да не ги обикнете“; „Наслаждавай се на залеза без да залязва душата ти“; „ Алкохолът- клетъчна отрова“; „Кокаин – изборът да не се зависим“; „ Как да се предпазя от употребата на наркотици“; „Наркотикът – въпрос на свободен избор или лесен начин да изгубиш свободата си“; „Ако попаднеш в беда“; „Мисли, докато можеш!“; „Как да говорим за наркотиците-помагало за родители“; „Нека бъдем заедно за живот без дрога“; „Наркотиците- път за никъде“; Десет истини за наркотиците“; „Когато си надрусан не си ти!“; „Решението да кажеш не, за да има утре“; „Дай кислород на мечтите си- остави цигарите“; национална информационна линия за наркотици; „Как да предпазим детето си от наркотиците“, филм „Пропуснат живот“ и други.

През 2015 г. МКБППМН са реализирали **328** (356 през 2014 г.) броя **информационни кампании и общопревентивни програми за превенция** на наркоманиите, алкохола и тютюнопушенето, в които са били обхванати 70906 (87 216 през 2014 г.) лица. **По-оригиналните теми на тези програми и кампании** са: „Форум-театър с казуси“; конкурс за разказ „Моят приятел наркоман“; „Живот без дрога“ по случай Международния ден за борба с наркоманиите; „Рискът от употреба на ПАВ“; „Изборът да си независим“; „Опасна заблуда“; „Живот или наркотик – право на избор“; „Влюбени и трезви“; „Здравето си запази, цигарата си угаси и дъх живот си поеми!“; „Наркотиците и законът“; „Дрога – дали да не опитам?“ и други.

Автор: Даниела Николова (07.10.2016 11:34)

Предложение 1.3

По-важните и интересни теми на тези програми, стратегии и кампании са били следните: „Усвояване на умения за поведение при конфликтни ситуации в училище, възрастни и навън“; „Полет към безкрайното“- конкурс за рисунки, разкази, есета, стихове; арт-ателие „Нарисувай своята агресия“; карикатури, шаржове „Агресията в нас“; фото-конкурс „Улови мига на доброто“; „Превенция на психологическата зависимост от интернет“ и „Насилието в социалните мрежи“; „Преодоляване агресията в училище“; „Детската гледна точка към разпознаване и превенция на тормоза в училище“; „Агресия при деца- причини за пораздането ѝ и стратегии за справяне с агресията“; „Как да помогнем на пострадали от насилие“; „Агресивно и рисковано поведение или как да се изразят чувства без негативни изживявания“; „Ролята на семейството при агресивно поведение на децата“; „Спортът като превенция на насилието“; спортна игра „Мама, татко и аз срещу агресията в училище“; състезание „Удари топка, а не дете!“; Световен ден на розовата фланелка; „Вербална агресия, основана на полов признак“; „Разлика между сила и насилие. Как да контролираме гнева си“; проект „Не бъди агресиван. Бъди активен“; презентации „Агресия и възпитателни мерки при извършване на противоправни деяния. Прояви на агресия при ученици и млади правонарушители, с които работи МКБППМН“; „Силни без насилие – месец за борба с агресията“; „Дни срещу домашното насилие. Съвети за разпознаване на домашно насилие“; „Превенция на насилието, свързано с рекета“; „Насилието е отговор на насилие“; кампания „Насилие, нетолерантност, дискриминация“; програма „Агресия, насилие, хулиганство“; „Правото на силата или силата на правото“; „Себеутвърждаващото поведение като алтернатива на пасивното и агресивното“; „Справяне с конфликт – тактично и без агресия. Ценности и асертивно поведение“ и други.

През 2015 г. МКБППМН са съобразявали **превантивната си дейност** с конкретните особености на общината (района) за ограничаване на специфичните криминогенни фактори. Всяка комисия, в зависимост от конкретния проблем, спецификата и възможностите на общината (района) и наличния материален и кадрови ресурс използва различни форми, методи и средства: лекции, беседи, семинари, тренинги, кръгли маси, видеофилми с дискусии по тях; открити уроци по проблемите на противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, престъпността от деца

и срещу деца; превенция на рисковото поведение; дебати и лектории по гражданско образование и правата и отговорностите на децата; превенция на "спортното" хулиганство; организиране на спортни дейности с безплатно ползване на бази, летни лагери, туризъм; младежки дискотеки; конкурси; тематични спектакли и други. В тези дейности са били включвани и деца с противообществени прояви.

През 2015 г. данните от докладите на МКБППМН за броя на реализираните от МКБППМН **програми и кампании за превенция** и противодействие на детското асоциално поведение, обхванати деца в информационни кампании и консултирани деца и родители, показват леко увеличение на броя на реализираните програми, намаление на броя на обхванатите в кампании за превенция на асоциалното поведение и значително нарастване на броя на консултираните деца и родители

Автор: Даниела Николова (07.10.2016 11:32)

Предложение 1.

Основен приоритет в работата на **МКБППМН организирането и осъществяването на общопревантивна дейност**. В изпълнение на този приоритет са организирани множество и разнообразни дейности през ваканциите и почивните дни, в съответствие с желанията и интересите на децата.

През 2015 г. **МКБППМН са организирали 1123 кампании с общопревантивен характер** за превенция на противообществени прояви, наркомании, насилие, СПИН и други. В тези кампании са **обхванати 127564 малолетни и непълнолетни лица**.

Като правило в тези инициативи местните комисии включват и деца с противообществени прояви. Дейностите са свързани със спорт, туризъм, изкуство, творчество и самодейност. Посветени са били на Деня на детето, местни, общински, национални, международни, религиозни и други празници, като са били обвързвани с формиране на духовни, морални и естетически ценности; запознаване с правата, задълженията и на детето и законодателството, вкл. и ЗБППМН; толерантността в общуването; сигурността в живота на децата; движението по пътя; превенция на ХИВ и СПИН; здравословен начин на живот и други. Някои интересни теми на мероприятията са: "Лятно училище"; „Лятна занималня“; „Лятна академия за деца“; „Безопасна ваканция“; „Лятно приятелство“; детска работилница „Мечти без граници“; „Мое лято без насилие“; „Ваканция 2015 г.“; „Детска полицейска академия“, съвместно с органите на МВР и други.

Превенцията на **насилието между деца и срещу деца е приоритет на ЦКБППМН и МКБППМН**. В тази връзка Централната комисия още през 2006 г. е изпратила указание до всички местни комисии да разработят и реализират стратегии и програми, насочени към превенция на насилието. Оттогава до сега, всяка година в докладите си до ЦКБППМН, местните комисии изпращат информация за реализираните дейности по този проблем в съответствие и с Националния план за превенция на насилието над деца.

През 2015 г. от МКБППМН са реализирани 179 стратегии, програми, кампании и проекти по превенция на насилието между и срещу деца, което е

значително нарастване спрямо 2014 г., когато са били 161.

По-съществените дейности, които са реализирани в рамките на тези стратегии, програми и кампании са: подготовка и разпространение на информационни печатни и видеоматериали, наръчници и т.н.; провеждане на изследвания, анкети и тестове за факторите за насилие и нивото на агресивност; работа по конкретни случаи и срещи на психолог с деца, жертви на насилие; рехабилитация на деца, пострадали от домашно насилие; противодействие на насилието над деца на улицата; работа с родители, консултиране на деца и семейства, обучения на учители, класни ръководители, педагогически съветници; подготовка на презентации и документални филми от ученици за насилието; кръгли маси, конференции и работни срещи; тренинги за агресията и насилието; проведени лекции, беседи, психодрама, ролеви игри; обучения в техники за преодоляване на агресията; ден, седмица, месец срещу тормоза и насилието; обучения на екипи от ученици за работа с техни агресивни връстници; разработени училищни програми за борба с агресията и въведени координационни механизми срещу тормоза в училище и създадени съответни екипи и организирани превантивни кампании в училище чрез училищните комисии за превенция и други.

Автор: Даниела Николова (07.10.2016 11:31)

Предложение 1.1

Прилагам част от „Доклад за състояние и тенденции на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, дейност на централната комисия и местните комисии за БППМН 2015г.“ в частта му за реализираните дейности по превенцията на противоправни действия.

Необходимо е да се обърне внимание и да се зададе въпроса защо трябва да бъде цялата тази дейност закрита с новия закон и няма ли място в така предложения нов? Кой и коя институция ще продължи превантивната работа в училищата и извън тях с всички тези деца и как?

„Основната дейност на местните комисии за БППМН е социално-превантивната. Тя включва анализ на криминогенните фактори, предотвратяване и ограничаване на действието им; идентификация, проучване и анализ на проблемите, свързани с девиациите в поведението на подрастващите на територията на съответната община (район в градовете с районно деление); работа по програми и проекти; партньорство с други органи и НПО, квалификационна дейност. Като органи по превенцията на ниво община, местните комисии осъществяват различни дейности по предотвратяване извършването на противообществени прояви и криминални деяния от малолетни и непълнолетни, информират и ангажират местните власти и местната общественост с анализите на състоянието, проблемите и тенденциите на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните в съответната община и предприемат

мерки за тяхното ограничаване.

През 2015 г. , в изпълнение на своите приоритети, МКБППМН продължиха да съдействат на компетентните органи за **ограничаване на отпадането от училище**, за социална интеграция на малолетни и непълнолетни, извършили противообществени прояви и престъпления; за професионално обучение и трудова заетост на непълнолетни, пребивавали в СПИ, ВУИ, ПД, условно осъдени и предсрочно освободени; съдействие за решаването на социални проблеми на деца и семейства в криминогенен риск.

По отношение на друг приоритет – работа за **ограничаване на криминалната активност на ромските деца**, много от МКБППМН са включили в съставите си или като обществени възпитатели ромски лидери и представители на ромски неправителствени организации и здравни медиатори, които работят в ромските махали. МКБППМН са съдействали за привличане в училище, редовно посещение на учебните занятия от ромски деца. Осъществявани са информационни кампании в ромските общности за здравно и сексуално образование, ограничаване на ранните бракове, ранните бременности, проституция и трафик, употреба на наркотици.

По следващото направление комисиите продължават **работата си с родители и семейства** и особено с такива, чиито деца са извършили противообществени прояви: информиране по проблемите на асоциалното поведение; дискусии; индивидуални и семейни консултации. Като успешна практика в много комисии е утвърдена формата **“Училище за родители”**. В тези “училища” висококвалифицирани специалисти оказват ефективна помощ по проблемите на социализацията, общуването с деца, преодоляване на конфликти, психологическа подкрепа, предпазване от употреба на наркотици, насилие, асоциално поведение, повишаване на знания и умения на настоящи и бъдещи родители при отглеждането и възпитанието на техните деца.

Автор: Даниела Николова (07.10.2016 11:30)

Предложение 1

В предвиденият срок давам следното предложение по така публикувания проект на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица

В Раздел чл. 26 озаглавен Функции на Службата са предвидени всички дейности на службата за възпитателна подкрепа. Считаю, че в този член не са изчерпани всички възможности, които тази служба може да изпълнява и по този начин да бъде по-полезна и максимално функционална. Накратко представям основните криминогенни фактори за престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. И през 2015

г. продължава действието на основните криминогенни фактори. По-съществените от тях са:

- **социално-икономически фактори** с индиректно негативно влияние върху социализацията на децата – нисък жизнен стандарт, безработица, бедност, лоши жилищни и битови условия и други;
- **социокултурни фактори:** деформация на ценности, съпроводена с ценностни модели, които толерират агресия и насилие по медии, интернет, компютърни игри, филми; недостатъчен избор и ограничен достъп до стойностни и полезни занимания на децата през свободното време и други;
- **социално-педагогически фактори** – занижен социален и институционален контрол; деформации в социалната микросреда; необхващане, отпадане и бягства от училище; проблеми, свързани с реда и дисциплината в училище; ограничена възпитателна работа в училище; липса на ефективна система за гражданско образование; агресивни прояви и насилие сред учениците; недостатъчно добре развита система за психологична помощ и социално-педагогически услуги, особено в малките общини и други;
- **фактори, свързани с ниската правна култура и морал** - непознаване или пренебрегване на правни и морални норми; неизпълнение на основни разпоредби в наказателното законодателство, ЗБППМН, Закона за закрила на детето, Наредба № 1 на общините за обществения ред и сигурност, ограниченията за продажбата на алкохол и цигари на деца; посещенията в заведения след ограничителния час и т. н.;
- **семейна среда** - криминогенност и конфликтност; насилие в семейството; негативни модели на поведение; ниско образование и култура на родителите; проблеми в общуването между родители и деца; безотговорност и безнаказаност на родители; слаб родителски контрол и незаинтересованост към проблемите на децата; емоционална и педагогическа занемареност; отчужденост в семейството; грешки, недостатъци, пропуски при възпитание на децата в семейството; пребиваване на родители в чужбина, което лишава децата от родителски грижи и контрол; бягство на децата от дома, безнадзорност и скитничество и други;
- **личностни фактори** – неадекватно взаимодействие между индивида и обществото; акцентуации на характера; смущения в „аз-концепцията“ на личността; проблеми в комуникативността; социално-психични деформации, разстройства в ценностната система, ценностни и емоционални дефицити; неразвити социално значими потребности и интереси; недостатъчно развит самоконтрол; липса на умения за реагиране в рискови ситуации и преодоляване на конфликти; подражание на асоциални поведенчески модели; психични травми, породени от взаимоотношенията в семейството или липсата на семейство; психични и поведенчески реакции, в резултат на проявено към някои деца насилие или под въздействие на алкохол и наркотици; склонност към агресивност или конформизъм; стремеж към самоутвърждаване чрез агресия и девиантно поведение и други;

- приятелска среда – участие в групи и ситуации с повишен криминогенен и виктимен риск; агресивни модели на общуване в неформални групи; силово решаване на конфликти; употреба на алкохол и наркотици като групова норма и други.

Посочените фактори действат комплексно, като в отделните случаи е различен доминиращият фактор. Силата и интензитетът им са със специфична значимост за всеки отделен случай. Независимо от конкретните им конфигурации, те водят до отклонения в поведението на маловръстните и извършване на противообществени прояви и престъпления. Поради това превантивната дейност на системата за Службата по възпитателна подкрепа трябва да бъде насочена към ограничаване на действието на всички посочени фактори.

История

Начало на обществената консултация - 27.09.2016

Приключване на консултацията - 12.10.2016

Справка за получените предложения

Справка или съобщение.

Окончателен акт на Министерския съвет
